Ազգ
Azg armenian daily
8 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1994 ՇԱԲԱԹ # 193 (696)

Երեւան-Դելի թռիչքը հետաձգվում է...

ԵՐԵՎԱՆ, 7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Երեւան-Դելի-Երեւան չարտերային թռիչքներ իրականացնող «Արմինդ» զբոսաշրջային ընկերությունը հետաձգել է հերթական խմբի այցը Հնդկաստան, այստեղ բռնկված ժանտախտի պատճառով, չնայած պաշտոնական արգելք ոչ ոք չի սահմանել: Վերջին խումբը Հնդկաստանից վերադարձել է սեպտեմբերի 24-ին, եւ ինչպես ասաց ընկերության տնօրեն Էդվարդ Ավագյանը, խմբի անդամներից ոչ մեկը չի վարակվել: Հաջորդ թռիչքը նախատեսվում է իրականացնել հոկտեմբերի 22-ին: «Այսօր առավոտյան Դելիից զանգահարեցին մեր գործընկերները եւ տեղեկացրին, որ բացի Բոմբեյից, բոլոր այլ երկրներից ինքնաթիռները շարունակում են թռչել Դելի, սակայն մենք գերադասում ենք վերսկսել թռիչքները միայն այն ժամանակ, երբ դրանք վերականգնեն նաեւ Աերոֆլոտը: Մենք չենք կարող անտեսել այնտեղ ստեղծված լուրջ իրավիճակը ու չմտածել մեր հաճախորդների առողջության մասին: Չնայած չպետք է բացառել, որ ոմանք անհատ կազմակերպիչներ կարող են զբոսաշրջիկներին Հնդկաստան հասցնել այլ ուղիներով, մասնավորապես Աշգաբադի ուղերթներով», ասաց Էդվարդ Ավագյանը:

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Կիեւ. Հայ-ուկրաինական հարաբերությունների նոր փուլ

Երկու երկրների միջեւ երեկ ստորագրվեցին մի շարք պայմանագրեր

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

[illegible] թղթակցից, Կիեւ

ՀՀ կառավարական պատվիրակությունը, որը դեռ հոկտեմբերի 6-ի երեկոյան վարչապետ Հրանտ Բագրատյանի գլխավորությամբ ժամանեց Կիեւ եւ իջեւանեց քաղաքի ամենահեղինակավոր՝ «Կիեւսկայա Ռուս» հյուրանոցում, օրվա առաջին կեսին հանդիպում ունեցավ Ուկրաինայի վարչապետ Վիկտոր Մասոլի հետ: Հանդիպմանը մասնակցում էին նաեւ Հայաստանի պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանը, արդյունաբերության նախարար Աշոտ Սաֆարյանը, կենտրոնական բանկի նախագահ Բագրատ Ասատրյանը, ֆինանսների նախարար Լեւոն Բարխուդարյանը եւ այլ պաշտոնատար անձինք, ինչպես նաեւ Ուկրաինայի Նախարարների կաբինետի համապատասխան գերատեսչությունների պատասխանատուներ: Ուկրաինայի Նախարարների խորհրդի շենքում կայացած այդ հանդիպման ընթացքում ստորագրվեցին մի շարք փաստաթղթեր՝ Հայաստանի եւ Ուկրաինայի միջեւ 1995 թ. առեւտրատնտեսական համագործակցության, երկու երկրների միջեւ ազատ առեւտրի, ինվեստիցիաների օժանդակման եւ փոխադարձ հովանավորման, ինչպես նաեւ մաքսային խնդիրների վերաբերյալ: Հանդիպումն անցավ փոխըմբռնման մթնոլորտում, մինչդեռ, հանդիպման ենթատեքստը բավական լարված էր, իսկ հարցադրումները՝ սուր: Բանն այն է, որ Ուկրաինան Հայաստանին պարտք է 17-18 մլն. դոլլար եւ, բնականաբար, անհրաժեշտություն է առաջանում քննարկել դրա մարման մեխանիզմները: Ինչպես զրույցի ընթացքում նշեց պրն. Բագրատյանը, անհրաժեշտ է հայ-ուկրաինական տնտեսական հաշվեկշիռը նախ հավասարեցնել զրոյի, որից հետո միայն հնարավոր կլինի զարգացնել տնտեսական համագործակցությունը: Թեեւ պոտենցիալ առումով Հայաստանի եւ Ուկրաինայի միջեւ առեւտուրը կարող է հասնել տարեկան 100 մլն. դոլլարի, սակայն ներկայումս այդ թիվը զրո է: Ի դեպ, ինչպես տեղեկացանք պրն. Ասատրյանից, Հայաստանի նկատմամբ Ուկրաինայի պարտքի թիվը ճշտելու ուղղությամբ աշխատանք է տարվում: Բավական է նշել նաեւ, որ ժամանակին այս հարցը պարզելու նպատակով հայ մասնագետները բազմիցս գործուղվել էին Կիեւ: Չի բացառվում, որ առաջիկայում այդ պարտքը կձեւակերպվի որպես պետական պարտք եւ այդ դեպքում կստացվի այնպես, որ Հայաստանը վարկեր է տրամադրում Ուկրաինային: «Փաստորեն, մենք պարտք ենք բոլորին», հայտարարեց Ուկրաինայի վարչապետը: Ճիշտ է, հաջողվել է կասեցնել տնտեսական անկման տեմպերը, սակայն վիճակը մնում է ծանր»: Այնուհանդերձ նա խոստացավ առաջիկայում վերջնականապես կարգավորել այդ հարցը: «Այլապես Հայաստանի համար Ուկրաինայի հետ առեւտուր անելը անհեթեթ կլինի», ընդգծեց պրն. Բագրատյանը: Խնդիրն այն է նաեւ, որ եթե Ուկրաինայի գործարարները կարող են առանց բարդությունների իրենց ապրանքը վաճառել Հայաստանում եւ շահույթն անմիջապես վերածել ամերիկյան դոլլարի (Հայաստանում յուրաքանչյուր շաբաթ 2-3 մլն. դոլլար է վաճառվում), ապա Ուկրաինայում դա նոր բարդությունների հետ է կապված: Եվ, այնուամենայնիվ, երկու վարչապետներն ընդգծեցին, որ ստորագրված պայմանագրերը հայ-ուկրաինական հարաբերությունների նոր փուլի սկիզբ կհանդիսանան եւ կվերականգնեն երբեմնի կորցրած կապերը: Ի դեպ, պրն. Բագրատյանն իր դժգոհությունը հայտնեց այն առթիվ, որ Վրաստանում Ուկրաինայի դեսպանը նշանակվել է նաեւ դեսպան Հայաստանում: «Եթե պատճառը նյութական դժվարություններն են, ապա Հայաստանի կառավարությունը պատրաստ է դեսպանության համար մի քանի անվճար սենյակ տրամադրել», հայտարարեց Հայաստանի վարչապետը: Նրա ուկրաինացի գործընկերը խոստացավ քննարկել այդ հարցը: Քննարկվեցին նաեւ երկու երկրների միջեւ [illegible] մեխանիզմների եւ տարբեր բնագավառներում համագործակցությանն առնչվող խնդիրներ:

ԶՈՐԱՀԱՎԱՔ

Վ. Սարգսյան. «Վերադարձեք ձեր զորամասերը, քանի դեռ ամեն ինչ կորած չէ»

Զինվորական ծառայությունից խուսափողներն ու դասալիքները հայրենիքում տեղ չեն ունենալու

ՌՈՒԶԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

«Թեկուզ [illegible] անցնեն ու կառավարություններ փոխվեն, իրենց սահմանադրական պարտքը չկատարողները հայրենիքում տեղ չեն ունենալու», սա պաշտպանության նախարար Վազգեն Սարգսյանի երեկվա մամուլի ասուլիսում քննարկված հարցերի առանցքն էր: Թերեւս, զորահավաքն արդյունավետ անցկացնելու ուժային միջոցների ժամանակն անցել է, եւ հերթը քաղաքական, բարոյական, տնտեսական լծակների գործադրմանն է, որին մեծ թափով ձեռնամուխ է լինելու երկրի պաշտպանության համակարգը: Համենայնդեպս, պաշտպանության նախարարը խիստ վճռորոշ համարեց զորահավաքի առաջին եւ երկրորդ փուլի արդյունքները (առանձնապես դրանք էին աչքի ընկել ուժային միջոցների կիրառմամբ), ավելին՝ պատերազմական գործողությունների մեջ այդ զորակոչիկների ներգրավմամբ է նա բացատրում պատերազմի ներկա ընթացքի հաջող ելքը եւ ձեռք բերված զինադադարը, որը, նա հույս հայտնեց ի վերջո վերածվելու է կայուն խաղաղության:

Տես # էջ 2

Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Կաթողիկոսական ընտրությունը 1995-ի ապրիլի 3-ին

Ինչպես հաղորդեց կաթողիկոսական տեղապահ՝ Երուսաղեմի հայոց պատրիարք Թորգոմ արք. Մանուկյանը, Մայր աթոռի Հոգեւոր գերագույն խորհուրդը հոկտեմբերի 3-ին կայացած նիստում որոշել է կաթողիկոսական ընտրության թվականը՝ առաջիկա ապրիլի 3-ը: Մինչեւ այդ, հիմնվելով 1945 թ.-ին Գեւորգ Զ կաթողիկոսի կողմից հաստատված կանոնակարգի հիմնական դրույթների վրա, Տեղապահի ստորագրությամբ հրահանգ է տրվել հայաստանյան եւ արտասահմանյան թեմական առաջնորդներին ու խորհուրդներին՝ գրավոր տեղեկագրերով պարզելու իրենց թեմական վիճակի պատկերը եւ ըստ վերոհիշյալ կանոնակարգի (25 հազարին 1 պատգամավոր), ընտրել կաթողիկոսական ընտրությանը մասնակցելիք իրենց պատգամավորներին:

ՎԱՆԱՁՈՐ

Ուսուցիչների անժամկետ գործադուլ

Հոկտեմբերի 6-ից գործադուլ սկսեցին Վանաձորի 30 դպրոցներից 25-ը: Մանկավարժների սոցիալական հարցերի քաղաքային կազմակերպական կոմիտեի նախագահ Սամսոն Թադեւոսյանը հայտնեց, որ գործադուլավորների հիմնական պահանջներն են՝ կրթական համակարգի բարեփոխումներ, բարոյական եւ հոգեւոր աջակցություն մանկավարժի դերը հասարակության մեջ կարեւորելու համար, «Դպրություն» թերթի պետական հովանավորում, սեփականաշնորհումից ուսուցիչների մասհանում, վաստակավոր ուսուցիչներին ռոճկի արտոնությունների տրամադրում, ուսուցիչների կենսաթոշակների բարձրացում՝ հետագա ինդեքսավորումով: Միաժամանակ գործադուլավորները պահանջում են երեխաներին պետականորեն տրվող նպաստը բարձրացնել մինչեւ 2000 դրամ՝ հետագա ինդեքսավորումով, ինչպես նաեւ ուսուցիչների աշխատավարձը հասցնել մինչեւ 20 հազար դրամի՝ հետագա ինդեքսավորումով: Գործադուլը հայտարարված է անժամկետ: ԼՏ

ՕՐՎԱ ԴԵՊՔԵՐ

Հանրահավաք. Ժողովրդի պատրաստակամության ստուգում

ԱՐՍԵՆ ՄԻՐԶՈՅԱՆ

«ԱԺՄ-ի հանրահավաքների միջոցով իշխանությունների հրաժարականին հասնելու ճանապարհը պետք է անցներ երկու փուլով. նախ՝ ժողովրդի ակտիվության բարձրացման եւ հետո հանրապետությունում գործող ընդդիմադիր քաղաքական ուժերի համախմբման», երեկ երեկոյան Երեւանի Ազատության հրապարակում կայացած հերթական հանրահավաքում հայտարարեց ԱԺՄ ղեկավար Դավիթ Վարդանյանը: Վարդանյանը խոսեց նաեւ նորաստեղծ Ազգային համաձայնության դաշինքի 4 հիմնական խնդիրների՝ Ղարաբաղի, սոցիալ-տնտեսական զարգացման, ներքին քաղաքականության հստակեցման եւ Գերագույն խորհրդի առաջիկա ընտրությունների անցկացման մասին: Նա ընդգծեց, որ այս ամենին կարելի է հասնել միայն ներկայիս իշխանությունների փոփոխման դեպքում: Խոսելով դաշինքի ստեղծման մասին, պրն. Վարդանյանը առանձնապես կարեւորեց [illegible] կուսակցությունների փոխզիջման պատրաստակամությունը: Շավարշ Քոչարյանը հայտարարեց, որ երկուշաբթի խորհրդարանում ներկայացվելու է միասնական պատգամավորական նոր դաշինք: Հանրահավաքին հաջորդելիք երթը Մանուչարյանը բնութագրեց որպես միացյալ դաշինքի գաղափարին համազգային հնչողություն տալու առաջադրություն: ՀՅԴ ԿԿ անդամ Հրայր Կարապետյանն իր խոսքով նշեց դեմոկրատիայի հասնելու գործում բազմակուսակցության կարեւորությունը եւ ՀՀՇ-ի մենաշնորհի վերացումը: Ըստ ԱԻՄ-ի նախագահ Հայրիկյանի էլ՝ դաշինքի դռները բաց են, եւ նա հույս հայտնեց, որ հաջորդ հանրահավաքին դաշինքը համալրված կլինի նոր անդամներով:

Հանրահավաքին հաջորդեց երթը, որը Պարույր Հայրիկյանի խոսքերով, նախազգուշական բնույթ էր կրում:

ՍՏՐԱՍԲՈՒՐԳ

Որոշ երկրներ դեմ են, որ Անդրկովկասը անդամակցի Եվրախորհրդին

Եվրոպական խորհրդի խորհրդարանական համագումարի աշնանային նստաշրջանում վերջնականապես պետք է որոշվեր կազմակերպության հետագա ընդարձակման սահմանները: Հոկտեմբերի 4-ին համագումարն ընդունեց բանաձեւ, որում նշվում է, որ Եվրախորհրդի անդամ կարող են դառնալ բոլոր այն երկրները, որոնց տարածքները ամբողջությամբ կամ մասամբ Եվրոպայի մայրցամաքի մեջ են եւ որոնց մշակույթը սերտորեն կապված է Եվրոպայի հետ: Համաձայն «Ազատության» ռադիոկայանի հոկտեմբերի 6-ի հաղորդման, բանաձեւում նշվում է, որ միջազգային օրենքը դեռեւս սպառիչ կերպով չի սահմանում Եվրոպայի սահմանները, եւ այդ պատճառով էլ առայժմ պետք է հիմք ընդունել լայնորեն ընդունված աշխարհագրական սահմանները: «Ազատություն» ռադիոկայանի հատուկ թղթակիցը նշել է, որ Եվրախորհուրդը անդրկովկասյան 3 երկրները աշխարհագրորեն չի համարում եվրոպական երկրներ, քանի որ այժմ գործող աշխարհագրական համաձայնությամբ Անդրկովկասը Եվրոպայի մեջ չի մտնում: Եվրոպայի քաղաքական հանձնախմբի մի քանի անդամներ դեմ են քվեարկել այդ 3 երկրները Եվրոպայի մաս համարելու բանաձեւին: Ըստ հանձնախմբի նախագահ Ռեյդանի, սակավաթիվ երկրներ են դեմ քվեարկել, սակայն նա հարկ համարեց չտալ նրանց անունները, քանի որ հանձնախումբը դա համարում է քաղաքական գաղտնիք: Սակայն համագումարը բացառություն է արել այդ 3 երկրների համար՝ նկատի ունենալով նրանց սերտ մշակութային կապերը Եվրոպայի հետ, ինչպես եւ այն, որ այդ երկրները ունեն նման ցանկություն: Ռադիոկայանի հատուկ թղթակիցը հաղորդել է նաեւ, որ եթե տարածաշրջանում ամեն ինչ հանգիստ լինի, ապա Հայաստանը, Վրաստանը եւ Ադրբեջանը կարող են Եվրախորհրդի անդամ դառնալ 1996 թվականին: Համագումարի նստաշրջանին ներկա էր նաեւ Հայաստանի պատվիրակությունը: ԼՏ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Իտալիան առանց մահապատժի

ՀՌՈՄ, 7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Իտալիայի խորհրդարանի արդարադատության եւ պաշտպանության հարցերի մշտական հանձնաժողովի անդամները կողմ քվեարկեցին երկրի ռազմական օրենսգրքից մահապատիժը հանելու առաջարկին: Ավելի վաղ նման որոշում էր կայացրել Իտալիայի բարձրագույն օրենսդիր մարմնի վերին պալատը: Իտալիան դարձավ աշխարհի 54-րդ պետությունը, ուր մահապատիժն այլեւս չի գործելու որպես առավելագույն պատժամիջոց:

Հաիթիի զավթումը բացառվում է

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնը բացառեց Հաիթիում ամերիկյան զորախմբի գործողությունների վերածումը տեւական եւ անկանխատեսելի հետեւանքներով հղի բռնազավթման: Նրա խոսքերով, ամերիկյան զորքերը խիստ կկատարեն նախապես իրենց տրված առաջադրանքը:

Գլխապտույտ փոփոխություններ Ադրբեջանի վերնախավում

Ադրբեջանի ազգային ժողովը երեկ հաստատեց նախագահ Հեյդար Ալիեւի հրամանագիրը Սուրաթ Հուսեյնովին վարչապետի պաշտոնից ազատելու մասին, հաղորդում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ գործակալությունը Բաքվից: Խորհրդարանի որոշմամբ, Հուսեյնովին հանել են նաեւ Ազգային ժողովի կազմից: Ազգային ժողովի նիստում խոսք ունենալով, Հուսեյնովը մերժել է իրեն հասցեագրված լուրջ մեղադրանքները եւ առաջարկել պատգամավորական հանձնախումբ ստեղծել Գյանջայի հոկտեմբերի 3-4-ի դեպքերի հետաքննության համար: Սակայն նրա առաջարկությունը չի ընդունվել: Ադրբեջանի նախագահի կարգադրությամբ, վարչապետի պարտականությունները դրվել են առաջին փոխվարչապետ Ֆուադ Գուլիեւի վրա: Միաժամանակ հանրապետության ներքին գործերի նախարար Ռամիլ Ուսուբովը «Տուրան» գործակալության թղթակցին երեկ ասել է, թե վարչապետ Սուրաթ Հուսեյնովի ձերբակալման վերաբերյալ հաղորդումները չեն համապատասխանում իրականությանը: Պետության ղեկավարի մեկ ուրիշ կարգադրությամբ, Բաքվի գլխավոր ոստիկանական վարչության պետ Մահմուդ Ալիեւն այսօր հաստատվել է քաղաքի արտակարգ դրության շրջանի պարետ: Վերջին օրերի դեպքերի կապակցությամբ շարունակվում են «զտումները» երկրի ՆԳ մարմիններում: Այսպես, պաշտոնանկ են արվել հանրապետության ՆԳՆ շտաբի պետ, գնդապետ Ռաֆիկ Ջահանգիրովը, Բաքվի ՆԳ Նիզամիի շրջանի պետ գնդապետ Ազիզ Թաղիեւը, փոխվել են նաեւ Գյանջայի ոստիկանության քաղաքային եւ շրջանային բաժանմունքների պետերը: Ադրբեջանում Ինտերպոլի բյուրոյի պետ Իլգար Սաֆիխանովը հեռացվել է ոստիկանությունից:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

ԹՄՄ 3-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

ԹՄՄ ղեկավարների այցը կաթողիկոսական տեղապահին

Հոկտեմբերի 6-ի երեկոյան, նախապես առնված ժամադրությամբ, Մայր աթոռ Ս. Էջմիածնի վեհարանում կաթողիկոսական տեղապահ եւ Երուսաղեմի հայոց պատրիարք Թորգոմ արք. Մանուկյանն ընդունեց օրերս ԹՄՄ 3-րդ համագումարի առթիվ (որը տեղի կունենա վաղը, կիրակի, հոկտեմբերի 9-ին, առավոտյան ժամը 11-ին, Կինոյի տան դահլիճում) Երեւան ժամանած Թեքեյան մշակութային միության ղեկավարներին՝ գլխավորությամբ ԹՄՄ Կենտրոնական վարչության ատենապետ դոկտ. Գեւորգ Քեչիչյանի եւ տիկնոջ: Պատվիրակության մաս էին կազմում Կենտրոնական վարչության գանձապահ Վարդգես Պալյանը եւ տիկինը, ԹՄՄ հիմնադիր մարմնի անդամներ Արտավազդ Մելիքսեթյանը, Հարութ Սաքարյանը, վարիչ-քարտուղար Գեւորգ Մարաշլյանը, ԹՄՄ-ի բարերարներ Իգաքել եւ Ջոն Առանոսյանները, «Զարթօնք» օրաթերթի խմբագիր Պարույր Աղբաշյանը, «Պայքար» ամսագրի խմբագիր Գրիգոր Քըոսեյանը, Հայաստանում ԹՄՄ վարչության ատենապետ Սուքիաս Թորոսյանը, նախագահության անդամ Կարլեն Դալլաքյանը, ներկայացուցիչ Եղիա Գայանյանը եւ ուրիշներ:

Շուրջ մեկ ժամ տեւած ընդունելության ընթացքում Թորգոմ Սրբազանը խոսեց կաթողիկոսական առաջիկա ընտրությունների հետ կապված աշխատանքների ու դժվարությունների մասին, լսեց պատվիրակության անդամների տեսակետները, իսկ վերջում՝ բարեմաղթություններ՝ կաթողիկոսական ընտրությունների եւ առհասարակ Հայ եկեղեցու գործերի արդյունավետ եւ համերաշխ ընթացքի մասին:

Մինչեւ Վեհարան մտնելը, պատվիրակության անդամները զույգ ծաղիկներ դրեցին նորոգ հանգուցյալ Վեհափառ Վազգեն կաթողիկոսի շիրիմին եւ մեկ րոպե լռությամբ հարգեցին նրա հիշատակը:

Այց Կարբիի Վ. Թեքեյան դպրոց

Թեքեյան մշակութային միության կենտրոնական վարչության ատենապետ դոկտ. Գեւորգ Քեչիչյանի եւ տիկնոջ գլխավորությամբ սփյուռքի եւ Հայաստանի Թեքեյան շրջանակները ներկայացնող մի պատվիրակություն հոկտեմբերի 6-ին այց կատարեց Աշտարակի շրջանի Կարբի գյուղի Վ. Թեքեյան դպրոց, որը վայելում է միության հովանավորությունը:

Աշակերտների կողմից ավանդական աղուհացով դիմավորվելուց հետո պատվիրակության անդամները, որոնց միացել էր նաեւ Վաշինգտոնից Սարգիս Բագոյանը, դպրոցի բակում կատարեցին անվանական ծառատնկում: Այնուհետեւ նրանք այցելեցին դասարանները եւ ԹՄՄ-ի միջոցով դպրոցի գլխավոր հովանավոր տեր եւ տիկին Վարդգես եւ Ռիտա Պալյանների նվիրատվությամբ վերանորոգված ու հարդարված հանդիսասրահում ներկա գտնվեցին աշակերտական հուզիչ հանդեսին: Դպրոցի տնօրեն Արտեն Օհանյանի բացման խոսքից հետո, որից պարզվեց, որ 336 աշակերտի համար կառուցված դպրոցն արդեն ունի 828 աշակերտ եւ առաջիկա տարի 150 առաջին դասարանցիներ է ունենալու, ելույթ ունեցավ դոկտ. Գեւորգ Քեչիչյանը, որ ջերմ խոսքերով շնորհակալություն հայտնեց դպրոցի ուսուցչական կազմին ու տնօրենության, որ Հայաստանի ներկայիս ունեցած դժվարին պայմաններում կրթական գործը տանում են իրենց ուսերին՝ հայի զոհողության եւ տոկունության ամենապայծառ օրինակը տալով: Նա խոստացավ կարելիության սահմաններում ԹՄՄ-ի աջակցությունը շարունակել դպրոցին, առաջին հերթին օգնելով 3 նոր դասասենյակների կառուցման եւ տանիքի վերանորոգման աշխատանքներին: Խոսք առան նաեւ Սեպուհ Քեչիչյանը, Կարլեն Դալլաքյանը եւ Ռիտա Պալյանը: Այնուհետեւ ելույթ ունեցավ դպրոցի երգչախումբը, որն անցյալ տարի առաջին տեղն էր գրավել Հայաստանի դպրոցական երգչախմբերի մրցույթում: Վերջում կրկին բեմ բարձրացավ դոկտ. Քեչիչյանը, որ հայտարարեց ԹՄՄ-ի խողովակով կատարված նվիրատվությունը, որի գումարը հասավ 11 հազար դոլլարի. տիկին Իգաքել Առանոսյան՝ 3 հազար՝ 3 դասարանների կառուցման համար, պրն. Ջոն Առանոսյան՝ 1500, օգնություն ուսուցչական կազմին, տեր եւ տիկին Վարդգես Պալյան՝ 6 հազար՝ դպրոցի վերանորոգման եւ առաջիկա ձմեռնամուտին դասասենյակների տաքացման համար, իսկ ԹՄՄ-ի վարչությունը 500 դոլլար՝ դպրոցի բարեկարգման համար:

Վերջում հյուրերի պատվին տրվեց ճաշկերույթ, մասնակցությամբ շրջխորհրդի եւ գյուղխորհրդի ներկայացուցիչների:

ԴԱՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾ

«Վահան Ավագյանի նկատմամբ քրեական գործ չպետք է հարուցվեր»

Նման հայտարարություն հինգշաբթի լրագրողների առջեւ արեց փաստաբան Ռուբեն Սահակյանը, որը պաշտպանում է Վահան Ավագյանի նկատմամբ հարուցված քրեական գործը:

Ասուլիսին մասնակցում էին նաեւ Ավագյանի հասարակական պաշտպաններ Հրայր Մարգարյանը եւ Վիգեն Սարգսյանը («Արժանապատվություն» իրավապաշտպան կազմակերպություն):

Ռուբեն Սահակյանը հայտնեց, որ քրեական գործի հարուցման որոշման մեջ (1994 թ. փետրվարի 21) հիմք է ընդունված Վահան Ավագյանի կողմից պետական գաղտնիքի հրապարակման փորձը (նա ընդգծեց «փորձ» բառը): «Նախաքննության ընթացքում որեւէ ապացույց, որ Ավագյանը հրապարակել է պետական գաղտնիք, նախաքննական մարմինը (ԱԱՊՎ քննչական բաժնի քննիչները) ձեռք չի բերել: Ինչ վերաբերում է «փորձ» անելու հանգամանքին, համենայն դեպս, նրան մեղադրանք է առաջադրվել ավարտված հանցագործություն կատարելու մեջ: Դատաքննության ընթացքում նա, որը կարելի է ասել, արդեն ավարտված է, գեթ մեկ փաստ չարձանագրվեց, որ կհիմնավորեր, թե Վահան Ավագյանը հրապարակել է պետական գաղտնիք, կամ թեկուզ այդ ուղղությամբ փորձ է արել», ասաց նա:

Ինչ վերաբերում է ՀՀ նախագահի կողմից ընտրված հանձնաժողովին, որը պիտի ուսումնասիրեր արգելված դիսկետների բովանդակությունը, պրն. Սահակյանը բնորոշեց ոչ մասնագիտական, քանի որ տվյալ գործի համար կանոնակարգով պահանջվող համապատասխան մասնագետներ չէին ոչ ԱԱՊՎ վարչության պետ Դավիթ Շահնազարյանը, ոչ արտգործնախարար Վահան Փափազյանը եւ ոչ էլ նախագահին կից վերահսկողական ծառայության պետ Կարապետ Ռուբինյանը:

Փաստաբանը հաղորդեց նաեւ, որ դատավարության ընթացքում թույլ են տրվել դատավարական նորմերի կոպիտ խախտումներ, եւ որ անձամբ ինքը մոտ մի քանի տասնյակ առարկություն է ներկայացրել այդ առթիվ:

Երեկ դատավարության ընթացքը նախատեսված էր փակ նիստ, որին դատախազը պետք է հանդես գար մեղադրական ճառով: Դրան պետք է հաջորդեին դատապաշտպանի եւ հասարակական պաշտպանների ելույթները:

ՌՈՒԶԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Սկիզբը էջ 1

Պարոն Սարգսյանը հաղորդեց, որ արդեն կազմված է դասալիքների եւ զինծառայությունից խուսափողների երկու հստակ ցանկ: Առաջինը, որն անվանեց «սեւ ցուցակ», մանրամասն ընդգրկում է նրանց անուններն ու տվյալները, ովքեր զորակոչվել են 92 թվականի գարնանն ու աշնանը, ինչպես նաեւ 93-ի գարնանը եւ ովքեր ավելի քան 6 ամիս չեն եղել իրենց զորամասերում (վերջնական դասալիքներ՝ 2000 հոգի): Մյուսը, որն անվանեց «դեղին ցուցակ», ընդգրկում է 93-ի աշնան ու 94-ի գարնան զորակոչից

ԶՈՐԱԿՈՉ

Զինվորական ծառայությունից խուսափողներն ու դասալիքները հայրենիքում տեղ չեն ունենալու

դասալքված զինվորների անունները: Դրանք առավել փոքրաթիվ են, նույն ցուցակում են նաեւ բազմաթիվ զորակոչերից խուսափած զինվորները: Ցուցակներն ուղարկվելու են երկրի բոլոր նախարարություններին, բուհերին, տեղական իշխանություններին, նշված անձանց հայտնաբերելու եւ նրանց նկատմամբ համապատասխան միջոցառումներ ձեռնարկելու պատվերով: Վարչական պատասխանատվություն է սահմանվում նաեւ այն անձանց համար, ովքեր կթաքցնեն հետախուզվողների մասին իրենց հայտնի մանրամասները:

«Հայաստանում չպետք է լինի մի հիմնարկ-ձեռնարկություն, որտեղ չեն ուղարկվելու այս ցուցակները», ասաց նա:

Վկայակոչելով Նախարարների խորհրդի նախկին կարգադրությունը, ըստ որի սեփականաշնորհման իրավունք ունեին նաեւ երկրից բացակայողները լիազորված անձանց միջոցով, նա հայտնեց, որ այժմ ոչ ոք իրավունք չունի ստանալ սերտիֆիկատներ, եթե անձամբ չի ներկայանում (նույնը՝ բնակարանների եւ հողի սեփականաշնորհման դեպքում): Ինչ վերաբերում է Ռուսաստանի քաղաքացիության ընդունողներին, նա հայտնեց, որ այդ դեպքում էլ անձը մնում է նաեւ Հայաստանի քաղաքացի, եւ հատկապես ու առաջին հերթին նրանք պետք է զորակոչվեն հայկական բանակ: Իսկ վերադարձված դասալիքները կուղարկվեն առաջին գիծ: Նա այդ միջոցառումը համարեց դաստիարակչական՝ ավելացնելով նաեւ, որ կտրականապես մերժել է այն բազմաթիվ կալանավորների դիմումները, ովքեր խնդրել են իրենց ուղարկել ռազմաճակատ: «Պետք է ի վերջո վերացնել այն աղաղակող անարդարությունը, երբ երկու հարեւաններից մեկի որդին զոհվել է, մյուսի մերը ընդ մերը հայտնվում է տանը՝ թափառելով ուրիշ երկրներում: Դա վատ է անդրադառնում երրորդ հարեւանի վրա, որը բանակ ուղարկելիք որդի ունի»:

Պաշտպանության նախարարության [illegible] տանն ստեղծվում է զինծառայությունից խուսափելու եւ դասալքության դեմ տարվող աշխատանքների հանրապետական կոորդինացիոն խումբ, որը կզբաղվի ոչ միայն դասալիքների, այլեւ զորականների այլեւայլ բարքերով:

Դասալիքների հանդեպ անհանդուրժողականության մթնոլորտ ստեղծելու խնդրում նա մեծ դեր վերապահեց զանգվածային լրատվության միջոցներին՝ որ թերթը կամ գործակալությունն է նախընտրում հարցին պատասխանելով, որ թերթը չի կարդում. «Համենայնդեպս մամուլը բանակին խնայել է ավելի շատ, քան ուրիշ որեւէ կառույցի. չնայած սպաները ավելի մեծ են, բանակը մամուլի օգնության կարիքն ունի: Մի հանգամանք էլ կա՝ պաշտպանության նախարարի անձը: Վազգեն Մանուկյանի նախարար դառնալով մամուլի հարձակումը դադարեց...»:

Պետնախարարը խոստացավ, որ հանրապետությունում բոլոր տղամարդիկ վարժական հավաքների կմասնակցեն: Իհարկե, կանանց մասին, գոնե առաջին բուժօգնության պատրաստվածության, որեւէ հարց չբարձրացվեց:

ՍԵՓԱԿԱՆԱՇՆՈՐՀՈՒՄ

Ինչպես օգտագործել սերտիֆիկատը

ՍԱՐԳԻՍ ԲԱՐԱՑՅԱՆ,
«Արմենպրեսի» թղթակից

Հոկտեմբերի 10-ից Հայաստանում սկսվելու է սեփականաշնորհման սերտիֆիկատների բաշխումը: Նախատեսված է այդ աշխատանքներն ավարտել 1995 թվականի հունվարի վերջին: Ինչպես արդեն հաղորդվել է, մեկ սերտիֆիկատի անվանական արժեքը 10 հազար դրամ է: Դա յուրաքանչյուր տարվա ծրագրին համապատասխան՝ տրվում է քաղաքացուն եւ պետության կողմից ետ չի գնվում:

Իսկ ինչպես է օգտագործվելու այն. այս հարցով «Արմենպրեսի» թղթակիցը դիմեց ՀՀ սեփականաշնորհման եւ ապապետականացման պետական հանձնաժողովի նախագահի պաշտոնակատար Բորիս Քոչարյանին: Սերտիֆիկատը սեփականաշնորհվող գույք ձեռք բերելու վճարման միջոց է, ասաց նա: Կոլեկտիվները դրանցով կարող են գնել սեփականաշնորհման ենթակա փոքր օբյեկտներ, իսկ անհատները՝ մասնակցել դրանց աճուրդին: Սա այդ արժեթղթերի օգտագործման ձեւերից միայն մեկն է: Երկրորդ եւ ամենակարեւոր տարբերակը, ուր կարելի է ներդնել հայկական «վաուչերը», բաց բաժնետիրական ընկերությունների ձեւով սեփականաշնորհվող ձեռնարկությունների բաժնետոմսերի ձեռքբերումն է: Քաղաքացին ինքը պետք է մասնակցի իր ընտրությամբ այդպիսի ձեռնարկություններից որեւէ մեկի եւ, եթե հնարավորություն ունի, մի քանիսի բաժնետոմսերի ազատ վաճառքին կամ բաժանորդագրությանը:

Հավանաբար հետաքրքիր է նաեւ հետեւյալ ձեւը: Եթե մարդը չի կարողանում կողմնորոշվել, թե որտեղ, ասենք, որ ձեռնարկությունում՝ ներդնի իր սերտիֆիկատը, ապա նա կարող է դիմել ինվեստիցիոն հիմնադրամին: Դրանք մոտ ժամանակներս կստեղծվեն որպես մասնավոր բաժնետիրական ընկերություններ: Կառավարության որոշման համապատասխան, սահմանվել են նման հիմնադրամների գործունեության պայմանները: Ըստ նույն որոշման, Հայաստանում կգործի պետական ինվեստիցիոն հիմնադրամ: Հարաբերությունների մեխանիզմն այնպիսին է, որ սերտիֆիկատը փոխանակելով հիմնադրամների բաժնետոմսի հետ, քաղաքացին այնուհետեւ հնարավորություն կունենա ստանալու որեւէ ձեռնարկությունում ներդրումների բերած շահույթի իր բաժինը: Առայժմ հանրապետությունում չկա բաց բաժնետիրական ընկերության ձեւով (նրանց բաժնետոմսերն ազատ վաճառքի են հանվում) սեփականաշնորհվող ձեռնարկություն, ասաց հանձնաժողովի նախագահը, բայց աշխատանքներն այդ ուղղությամբ տարվում են: Նկատի ունեմ օրենսդրական դաշտը լրացնելը: Ծրագրում նախատեսվում է այս տարի սեփականաշնորհել այդ տիպի մի շարք եւ բավական խոշոր ձեռնարկություններ: Ի դեպ, մարդիկ իրավունք ունեն սերտիֆիկատները վաճառել եւ գնել ազատ ձեւավորվող գներով: Սակայն իմ խորհուրդն է, ասաց Բ. Քոչարյանը, չշտապել ժամ առաջ դրանցից բաժանվել, քանզի դրանց իրական արժեքն ի հայտ կգա այն ժամանակ, երբ հնարավոր կլինի սեփականաշնորհվող գույք գնել:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Բ. Արարքցյանը համամիտ է նախագահի հետ

ԵՐԵՎԱՆ, 7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: Հայաստանի խորհրդարանի նախագահ Բաբկեն Արարքցյանը հայտարարեց, որ պաշտպանում է նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի դիրքորոշումը: Հայաստանի հեռուստատեսությամբ ելույթ ունենալով ԳԽ նախագահն ասաց. «Մենք նախագահի հետ նույն գաղափարը կրողներն ենք: Իհարկե, կան հարցեր, որոնք շատ սրությամբ են քննարկվում, բայց հենց այդպես պետք է լուծվեն խնդիրները եւ ոչ թե պարանի ձգման մեթոդով»:

Խորհրդարանի նախագահը հայտարարեց, թե ընդդիմության եւ իշխանությունների ներկայիս առճակատման արմատները հասնում են 1990 թ., երբ նախկին «Ղարաբաղ» կոմիտեի շրջանակներում էր լուծվում այն հարցը, թե ով պետք է լինի նորընտիր Գերագույն խորհրդի նախագահը: «Ներկա ընդդիմությունը կազմում են հենց նրանք, ովքեր այն ժամանակ համաձայն չէին Տեր-Պետրոսյանի թեկնածությանը», ասաց Բաբկեն Արարքցյանը: Խորհրդարանի նախագահն ընդգծեց, որ այն ժամանակվանից որոշակի մարդիկ փորձում էին անսահմանափակ լիազորություններ ստանալ որոշ բնագավառներում», բայց դա նրանց չհաջողվեց: Նրա կարծիքով, ընդդիմության որոշակի մասի ներկայիս քաղաքական պայքարը բացատրվում է «քաղաքական հավակնությունների անբավարարվածությամբ»:

Բաբկեն Արարքցյանը միանշանակ կերպով հավանություն տվեց Հայաստանի իշխանությունների դիրքորոշմանը, որոնք չեն ճանաչում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը: «Եթե 1992 թ. մենք ճանաչեինք Ղարաբաղը, ապա դա հավասարազոր կլիներ Ադրբեջանին պատերազմ հայտարարելուն եւ այսօրվա բանակցություններն անհնար կդառնային», ընդգծեց խորհրդարանի նախագահը:

Ադրբեջանցիները ժամանեցին Ստեփանակերտ

Հոկտեմբերի 6-ին Ստեփանակերտ ժամանեց Հելսինկյան քաղաքացիական Ասամբլեայի (ՀՔԱ) ադրբեջանական ազգային կոմիտեի ներկայացուցիչների խումբը՝ Արզու Աբդուլլաեւայի գլխավորությամբ: Հյուրերը հանդիպում ունեցան ԼՂՀ-ի համանման կազմակերպության ներկայացուցիչների հետ, որից հետո տեղի ունեցավ բրիֆինգ: Բրիֆինգի ժամանակ խմբի ղեկավարը պատմեց իրենց այցելության նպատակների մասին: Աբդուլլաեւան նշեց, որ միայն համատեղ գործունեության ճանապարհով է հնարավոր լուծել երկու կողմերի առջեւ ծառացած բազմաթիվ խնդիրները: Նա ասաց. «Մեր կազմակերպությունը սերտ կապեր ունի հանրապետության ղեկավարության հետ, եւ եթե մենք շփման եզրեր գտնենք ձեզ հետ, իսկ դրան մենք մասամբ արդեն հասել ենք, ապա մեր ղեկավարությունը դրական կգնահատի այդ»: Լրագրողների հարցերին պատասխանելով՝ կազմակերպության ներկայացուցիչներից մեկը հաստատեց Նամիկ Աբասովի խոսքերն այն մասին, որ ադրբեջանական բանակի զինվորները պետք է կռվեն մինչեւ արյան վերջին կաթիլը, եւ ոչ թե գերի հանձնվեն: Օդանավակայանում, թռիչքից առաջ, որպես բարի կամքի դրսեւորում, ղարաբաղյան կողմը հերթական անգամ հանձնեց ռազմագերի Քաքաեւ Էլմակ Նովրուզօղլուն (ծնվ. 1950թ.):

ԵՏ

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Դ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (7 8852) 151065
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԷՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 529221
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Ոճը եւ տառատեսակները ՊՕՂԷԼ ՊԱԼԱՔԵԱՆԻ
Apple Macintosh համակարգչային ցանցը «Ազգ» թերթի
Azg armenian daily
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՇՐՋԱՆ ԱՊՀ

Ադրբեջանում խաղաղական իրադարձությունները զարգանում են սրընթաց առագությամբ: Հերթական Գյանջայի խռովության ճնշումից հետո, Հեյդար Ալիևն իր վարչապետ Սուրաթ Հուսեյնովին ստիպելով հրաժարական ժամանակ Գյանջայի դեպքերին իր մեղսակցությունը, հրամանագրով նրան պաշտոնանկ արեց:

Ամենայն հավանականությամբ, Ադրբեջանը չի խուսափի խաղաղացիական պատերազմից: Եւ այստեղ չի կարելի կարծել, թե Բաքվի «արտակարգ դրության» ռեժիմը կլուծի Հեյդար Ալիևի վարչակարգի առջեւ ծառացած խնդիրների գոնե չնչին

Հուսեյնովին: Դա անցյալ տարի էր: Այժմ իշխանության համար մղվող այս արյունալի պայքարում իրադրությունը դեռ է տարբերվում անցյալ տարվա իրավիճակից:

Սուրաթ Հուսեյնովի պաշտոնանկությունը թերեւս Ադրբեջանի նախագահի առավել անհաշվենկատ քայլն էր: Քանզի դրանով իսկ նա դիմակայող ուժին տվեց պատրաստի «ղեկավար», բաց դրում, որոշակի առաջադրանքով: Երբ զննենք այդ իրադարձություններից մեկ շաբաթ առաջ փախած անձանց ցանկը եւ «կադրային զտումները», առկա ամենայն որոշակիությամբ կարելի է ասել, որ Ալիևին դիմակայող ուժերը

ջոկությանն էին հասել Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման գործում: Մենք երկու կողմերին կոչ ենք անում շարունակել հրադադարը եւ ջանքեր գործադրել շրջանում անդորրի պահպանման համար»:

Այդ «հայտարարությունից» երեւում է, որ ինչպես 1993 թ. հունիսին, երբ խռովարար Սուրաթ Հուսեյնովի «ուսերի» վրա իշխանության գլուխ անցավ Հեյդար Ալիևը, այս անգամ եւս ԱՄՆ-ն որեւէ քայլ չի ձեռնարկի, իսկ դա նշանակում է, որ Թուրքիան նույնպես այս ծանր ու դժվար ժամանակներում չի օգնի իր «եղբայրակիցներին»:

Ադրբեջանը խաղաղացիական պատերազմի նախօրեին

մասը:

Ադրբեջանական ժողովրդի շահերը, «մինչեւ արյան վերջին կաթիլը» պաշտպանելու նախագահ Ալիևի փնտրականությունն արժանի է հարգանքի, եթե հաշվի չառնենք, որ ավելի դեղնում խոսքն այն մասին է, թե Հեյդար Ալիևը կոշտողանի՝ արդյոք իր «բազկաթոռը»:

Համենայն դեպս, հանրապետության ուժային նախարարություններում նրա ձեռնարկած մի շարք «խնա ,վիչոգառումները» (հեռացումները), համոզեցին այն բանին, որ հակադիր ճամբարի թուլացման փոխարեն Ալիևն իր գործողություններով ուժեղացրեց այն, դրա շարքերը համալրելով բարձրորակ կադրերով: Բայց թե շատ կելա ունեցող մնացյալ ընդդիմությունից կարելի է առանձնացնել միայն Ադրբեջանի ազգային անկախության կուսակցության նախագահ Էթիբար Մամեդովին, որին դեռ անցյալ տարի անձամբ Հեյդար Ալիևը խոստացել էր վարչապետի պաշտոնը: Սակայն, Բաքու մուտք գործելուց հետո, ի նշան «երախտագիտության», նա այդ պաշտոնն առաջարկեց Գյանջայի խռովարարների ղեկավար Սուրաթ

բազմակամսաչափ ուժեղ են եւ հիմա: Դրանք պատրաստ են ամեն ինչի դիմել, ամեն գնով իշխանությունը իրենց ստանալու նպատակով: Այս ամբողջ ցանկում կան մարդիկ, որոնց գործունեությունը կապված է Ադրբեջանի բոլոր «թեժ» կետերի՝ Ղարաբաղի, Լենքորանի, լեզգիաբնակ շրջանների հետ: Այնպես որ Հեյդար Ալիևի անզիջում դիրքորոշումը նրա վրա շատ թանկ կնստի:

Ադրբեջանի իրադարձությունների առթիվ մյուս երկրների արձագանքը միանշանակ կերպով չեղավ է: Ռուսաստանի ղեկավարությունը պաշտոնապես հայտարարեց, թե որեւէ կապ չունի Ադրբեջանում տեղի ունեցող բոլոր դեպքերի հետ:

ԱՄՆ-ի պետդեպարտամենտը Ադրբեջանի իրադարձությունների կապակցությամբ հանդես եկավ հայտարարությամբ: Այնտեղ ասված է. «Վերջին օրերին Ադրբեջանում տեղի ունեցող ընդհարումները մեկ անգամ եւս վկայում են այդ կարեւոր շրջանում տիրող խաղաղական անկայուն վիճակի մասին»:

Փաստաթղթում նշված է նաեւ, որ «այդ լարվածությունը ծագեց այն պահին, երբ կողմերը որոշակի հա-

Համենայն դեպս, այսօրվա դրությամբ Հեյդար Ալիևը կանգնած է իր նախագահական պաշտոնը կորցնելու վտանգի դեմ հանդիման: Չի կարելի ասել, թե Ալիևը ոչինչ չարեց իր ընդդիմախոսներին գոնե ինչ որ կերպ «վարկաբեկելու» համար: Այս խաղում ամենափայլուն օրինակը «հաշվեհարդարն» է Սուրաթ Հուսեյնովի հետ: Ինչպես ադրբեջանցերեն հաղորդեց «Ազատություն» ռադիոկայանը, Գյանջայի այս տարվա խռովությունը ճնշվել է հենց Սուրաթ Հուսեյնովի ջանքերով, որպեսզի ավելի ու ինքը հեռացվի պաշտոնից:

Հեյդար Ալիևի նմանօրինակ քայլերը վկայում են այն մասին, որ նրա մեթոդները բնավ չեն փոխվել: Ներկայումս նրա համար գործում է «չարյաց փոքրագույնը» սկզբունքը, որը, իհարկե, նրան չի փրկի նման բարդ ու խճճված իրավիճակում, եւ նա ամենայն հավանականությամբ կհամալրի Ադրբեջանի նախկին նախագահների ցանկը, եթե որոշակի զիջումներ չանի ինչպես ներքին, այնպես էլ արտաքին ուժերին:

ՌՈԶԱ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ,
Պատմագիտության թեկնածու

Քաղբանտարկյալ Կոբալիան կարեւոր անուններ է տալիս

ԹԲԻԼԻՍԻ, 6 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Վրաստանի գլխավոր դատախազության ներկայացուցիչը հերքեց այն լուրը, որ Թբիլիսիի բանտերից մեկում հարցաքննության սխալ մեթոդների պատճառով հացադուլ է հայտարարել զամսախուրդիամետ զինված կազմավորումներից մեկի նախկին ղեկավար Վախթանգ Կոբալիան: Ըստ Վրաստանի գլխավոր դատախազության տվյալների, Վ. Կոբալիայի առողջական վիճակը բավարար է: Նրա նկատմամբ հետաքննությունն այժմ վարում են Վրաստանի պետանվտանգության խորհուրդը եւ դատախազությունը: Կոբալիայի գործը Թբիլիսիում մեծ հասարակական հետաքննություն է առաջացնում: Ղեկավարության շահերից ելնելով՝ պաշտոնական կառույցերը չեն հրապարակում հարցաքննությունների մանրամասները: Միեւնույն ժամանակ, հասարակությունում, ինչպես նաեւ վրացական խորհրդարանի նիստերում խոսում են այն մասին, որ զվիադական գվարդիայի ղեկավարն այժմյան վրացական կառավարության բարձրաստիճան ներկայացուցիչներից ոմանց անուններն է թվարկել, որոնք աջակցել էին իրեն եւ նախկին նախագահ Զվիադ Գամսախուրդիային:

Կովկաս. Հին խաղախականություն, նոր իրողություններ

«Ռուսաստանը, իսկ 17 թվականից հետո նաեւ, այսպես կոչված Կենտրոնը Կովկասում ավանդաբար հակադրման խաղախականություն էին վարում բաց ազգային, կրոնական ու սոցիալական նախանշանի: Ռուսաստանի Դաշնության նոր ղեկավարությունը շատ երկար էր վերականգնում խաղախականությունը, որոնելով նոր գերակայություններ: Սա է հիմնական պատճառներից մեկը, որն այսքան առաւս «թեժ» կետեր եւ դաշնության առանձին սուբյեկտների ներսում երբեմն անլուծելի թվացող խնդիրներ հարուցեց»: Եկույթ ունենալով «Պիկ ժամ» ծրագրով, այսպիսի կարծիք հայտնեց Ինգուշիայի նախագահ Ռուսլան Աուշեւը, նշելով, որ այդ տարածաշրջաններում ընդդիմեի եղանակները Կովկասում կպչող են չգործել: Լեռնցին հպարտ եւ արդար մարդ է, իսկ դրա համար նա կպայքարի մինչեւ վերջ, թեկուզ ալանեն, հայտարարել է Աուշեւը, ում այդ ճշմարտության համոզմանը թեր մի որոշակի բաժին էլ քաղել էր Աֆղանստանից: Ինչպես իր հերթական զրուցակցին ներկայացնելիս նշեց Վլադ Լիստեւը, Չեչնիայից անջատված հանրապետության առաջին նախագահը «աֆղանական պատերազմի» ամենահայտնի «հերոսներից» մեկն էր:

Խոսելով Հյուսիսային Օսիայի հետ հակամարտության վերջնական կարգավորման հեռանկարների մասին, Աուշեւը կրկին ընդգծեց, որ այն մեծապես կախված է Ռուսաստանի ղեկավարության հետ հստակ դիրքորոշումից, որի նոր մոտեցումներն ազգային հակամարտությունների կարգավորման նկատմամբ այստեղ արդյունավետության յուրօրինակ ստուգում են անցնում:

«Այսօր, ծմռան նախաշեմին, հիմնականն այն է, որ Հյուսիսային Օսիայի իրենց տներն վերադառնան 50 հազար գաղթականներ, որոնք ներկայումս կազմում են Ինգուշիայի ողջ բնակչության 20 տոկոսը եւ զրկված են տարրական կենսապայմաններից», ընդգծել է նախագահը:

Ինչ վերաբերում է այստեղ հայտարարված ձեռնարկչության առավել նպաստավորման եւ ազատության ռեժիմի լույսի ներքո Ինգուշիայի տնտեսական զարգացման հեռանկարներին, Աուշեւն ասաց, որ ինչպես Ռուսաստանի, այնպես էլ մերձավոր ու հեռավոր արտասահմանի հարյուրավոր ֆիրմաների կողմից նման պայմանների նկատմամբ դրսեւորվող հետաքրքրության շնորհիվ նավթարդյունահանման եւ վերամշակման ճյուղերում 950 միլիարդ ռուբլու տնտեսական ներդրումներ են կատարվելու, ինչն արդեն մեր դարի վերջին Ինգուշիան կդարձնի բարձր զարգացած արդյունաբերությամբ եւ բարգավաճող բնակչությամբ երկիր:

Արմենպրեսի թղթակից

Կասպից ծովի նավթը քոցրին Ռուսաստանի քթի տակից

Դեմիրելը լիակատար աջակցություն խոստացավ Ադրբեջանին Ղարաբաղի հարցում

Կասպից ծովի ծանծաղուտում արդյունահանվելիք նավթի արտահանման նավթամուղը կանցնի Թուրքիայի տարածքով: Այս մասին Ստամբուլում պայմանավորվել են Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի նախագահներ Սուլեյման Դեմիրելը եւ Հեյդար Ալիևը:

Ինչպես ճառային վիճակում հայտնված Բաքու վերադառնալուց առաջ հայտարարեց Ադրբեջանի ղեկավար

Հեյդար Ալիևը, իր երկիրը ճանաչում այդ ռազմավարական նավթատար իր տարածքով անցկացնելու Թուրքիայի «անվիճելի» իրավունքը: Իր հերթին, Թուրքիայի նախագահ Սուլեյման Դեմիրելը Ադրբեջանին լիակատար աջակցություն խոստա-

ցավ Հայաստանի հետ նրա հակամարտության լուծման մեջ:

Այդ համաձայնագրի կնքումից հետո Կասպից ծովի ադրբեջանական հատվածում միջազգային կոնսորցիումի կողմից նավթի արդյունահանման նախագիծը հետագա զարգացում է ստանում: Ըստ երեւույթին, այդ գործի մասնակից բոլոր կողմերն առայժմ բացահայտորեն անտեսում են Ռուսաստանի արտգործնախարարության ճնշումը, որը չի ընդունում սեպտեմբերի 20-ին Բաքվում կնքված գործարքի օրինականությունը: Հիշեցնենք, որ մինչեւ օրս չէր բացառվում Կասպից ծովի նավթը Ռուսաստանի տարածքով արտահանելու տարբերակը:

Բացառված չէ, որ հենց Ռուսաստանի ԱԳՆ-ի խիստ բողոքները հարուցած լինեն Ադրբեջանի հակադիր արձագանքը՝ Ռուսաստանին զրկելով եկամուտների պատկառելի աղբյուրից եւ Անգրկովկասում տնտեսական ազդեցության այն լծակից, որ կարող էր դառնալ նման նավթամուղը: Չէ՞ որ վեց տարի հետո դրանով տարեկան կարտահանվի 31.4 մլն. տոննա նավթ, որի ընդհանուր արժեքը կկազմի 3.5 մլրդ. դոլլար:

«Իզվեստիա», 5 հոկտեմբեր

Զավադովին բավարարեցին

«Խաբար-սերվիս» գործակալությանը հայտնի է դարձել, որ Հեյդար Ալիևի եւ ներքին գործերի նախարարի տեղակալ Ռովշան Զավադովի բանակցություններից հետո, փաստորեն, բավարարվել են վերջինիս ներկայացրած բոլոր պահանջները: Զավադովը դեռեւս հոկտեմբերի 2-ին պահանջել էր իրենց զբաղեցրած պաշտոններից հեռացնել խորհրդարանի խոսնակ Ռասուլ Գուլիեւին, հանրապետության գլխավոր դատախազ Ալի Օմարովին եւ ներքին գործերի նախարար Ռամիլ Ուսուբովին, ինչպես նաեւ Ադրբեջանի Գերագույն խորհրդի արտակարգ նստաշրջան գումարել: Բացի Գերագույն խորհրդի նստաշրջանի գումարումից, իր բոլոր պահանջների բավարարման մասին տեղեկությունը հաստատել է նաեւ ինքը՝ Զավադովը: ՆՏ

Փաստաթղթերը վերադարձան

ԹԲԻԼԻՍԻ, 6 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐԿ: Այսօր Վրաստանի ղեկավար Էդուարդ Շեւարդնաձեն ընդունեց մշակույթի գծով Գերմանիայի արտակարգ դեսպան Ջիկին Վիլտրուդ Յոլիկին: Նախագահի մամլո ծառայությունից հաղորդեցին, որ հանդիպման ժամանակ տիկին Յոլիկը է դուարդ Շեւարդնաձեին է փոխանցել մինչեւ վերջերս Գերմանիայում պահված արխիվային նյութեր, այդ թվում լուսափաստաթղթեր եւ միկրոժապավեններ, որոնք վերաբերվում են 1889-1925 թթ. ի վրաց գերմանական հարաբերություններին: Ստացված արխիվային փաստաթղթերը թույլ կտան վրաց խաղախական գործիչներին եւ գիտնականներին լրացնելու Վրաստանի եւ այլ երկրների փոխհարաբերությունների վերաբերյալ սպիտակ էջերը:

Տաջիկստանը պատրաստվում է նախագահական ընտրություններին

ԴՈՒՇԱՆԲԵ, 6 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Այսօր այստեղ ավարտվել է Տաջիկստանի նախագահի պաշտոնի թեկնածությունների առաջադրումը: Ինչպես ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հայտնեց կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի նախագահ Կարիդդին Գիյասովը, մինչեւ այժմ որպես թեկնածու գրանցվել են միայն երկրի ղեկավար, Տաջիկստանի Գերագույն խորհրդի նախագահ Էմոմալի Ռախմոնովը եւ ՌԴ-ում երկրի դեսպան Աբդումալիք Աբդուլլաջանովը:

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը կանի ամեն ինչ, որպեսզի թեկնածուներին տրամադրվեն հավասար պայմաններ ընտրական կոմպանիայի անցկացման համար: Ընտրողներին կտրամադրվեն հանրապետական հեռուստատեսությունը, ռադիոն, մամուլի միջոցներն ընտրողներին ծանոթացնելու համար նախընտրական ծրագրերին: Ընտրությունների մասին օրենքի համաձայն, յուրաքանչյուր թեկնածու կարող է ունենալ 15 վստահելի անձ:

Տաջիկստանում կազմավորվել են 64 ընտրական օկրուգներ եւ 700 ընտրական տեղամասեր: Օկրուգային ընտրական հանձնաժողովները մարզային, շրջանային եւ քաղաքային գործադիր կոմիտեների հետ միասին պետք է կազմակերպեն նախագահական ընտրությունների թեկնածուների հանդիպումները ընտրողների հետ: Այդ աշխատանքները կշարունակվեն մինչեւ նոյեմբերի 5-ը ու կավարտվեն ընտրություններից մեկ օր առաջ: Նոյեմբերի 6-ին կայանալիք նախագահական ընտրությունները եւ նոր սահմանադրության հանրաքվեն կդիտարկվեն Տաջիկստանի Լեռնային Բադախշանի Ինքնավարության կուսակցութ ընդդիմադիր ուժերի կողմից:

Ինչպես ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին տված հարցազրույցում բացատրեց դեմոկրատական ընդդիմության խաղախական խորհրդի կարգավորող Պ. Ույֆար-Խուանովը, այս որոշումն ընդունված է, Տաջիկստանում հաստատես ազատ եւ դեմոկրատական ընտրությունների անցկացման անհնարինության պատճառով: Նա բացատրեց, որ հանրապետության սահմաններից դուրս գտնվում են հարյուր հազարավոր տաջիկ խաղախացիներ, իսկ երկիրը հեռու է մարդու իրավունքները հարգելուց եւ հասարակական-խաղախական կայունությունից, առավել եւս, որ նշված թեկնածուները միեւնույն տարածքի ներկայացուցիչներ են, որը չի կարող չունել միջկլանային պայքարը:

Ույֆար-Խուանովի խոսքերով, դեմոկրատական ընդդիմության ղեկավարները չեն պատրաստվում խոչընդոտել համբերկրացիների ցանկությանը: Պամիրի յուրաքանչյուր խաղախացի ազատ կընտրի իր ընտրյալին:

Ինչպես իրազեկ աղբյուրներից հայտնի դարձավ, Լեռնային Բադախշանի Ինքնավարության վարչական կենտրոն Խորոգում տեղի ունեցած նիստի ժամանակ պատգամավորները միաձայն որոշեցին նախագահի պաշտոնի թեկնածու չառաջադրել:

ԱԶԳ

Քրոնիկոն

Էջեր ղարաբաղյան իրադարձությունների եւ խոհերի գրից

Հարազատ հողի վերքերն անցնում են իմ սրտի միջով

ԶՈՐԻ ԲԱԼԱՅԱՆ

Ամեն անգամ, երբ հայտնում էին նոր վիրավորների մասին, ես ընդափնելիորեն զգում էի ցավը: Եւ այնուամենայնիվ, մտածում էի, որ խուճապ չի լինի, զոհեր չեն լինի ժամանակակից բուժօգնության, դեղորայքի, հատկապես ցավազրկող միջոցների ու արյան փոխարինողների պակասության պատճառով: Մեր հոսպիտալի մասին ես արդեն ասել եմ, բայց հատկապես հիմա, վիրավորների այսպիսի զանգվածային հոսանքի դեմ մենք գնահատեցինք դրա դերն ու նշանակությունը: Դաշտային հոսպիտալներ ունեինք նաեւ այլ ուղղությունների վրա: Շուրջ հարյուր յոթանասուն վիրավորներ, եւ գրեթե բոլորը փրկվեցին: Որպեսզի այստեղ շատ կուտակում չլինի, վիրահատությունից հետո շատերին ուղղաթիռներով ու ինքնաթիռներով ուղարկում էինք Երեւան: Որոշեցի հենց որ ժամանակ գտնեմ, անմիջապես թռչեմ Երեւան եւ անպայման այցելեմ մեր բոլոր վիրավոր տղաներին:

Քանաքեռում, ինչպես ժողովուրդն է ասում Միքայելյանի մոտ, հետները:

Բուժսանգումարտակի պետ Վալերի Մարությանը իր բազմաթիվ գործընկերների, այժմ արդեն զինվորական բժիշկների հետ դուրս չի գալիս նկուղային հոսպիտալից: Նա վիրավորներ ցույց տվեց ինձ այնպիսի ախտորոշումներով, որոնք, թերեւս, վաղուց ի վեր չեն լսել մայրաքաղաքային պրոֆեսորները: «Շնչափողի բեկորային վերք, դրա պատռվածքով եւ ձախ թոքի մեջ օտար բախվող մարմնի գոյությամբ»: Վիրավորը ողջ-առողջ է: Եւ կամ էլ՝ «Վիրավորված է կրծքի եւ որովայնի շրջանում թոքի, լյարդի եւ ձախ երիկամի վնասվածքով»: «Որովայնային խոռոչի թափանցող վերք լյարդի եւ աջ երիկամի վնասվածքով, ներքին արյունահոսությամբ»: Նրանք բոլորը ողջ են: Վիրահատություններ, որոնք կատարվել են ողնաշարից վիրավորվելու դեպքում, գանգա-ուղեղային տրավմայի դեպքում: Պատկերացնում եմ, թե ինչպիսի վիճակի մեջ կարող էին ընկնել բազմաթիվ վիրավորներ, եթե չլինեին վիրաբույժներն ու բուժքույրերը, ցավազրկող-ղես գտնել: Որոնեցինք եւ գտանք տարբեր տեղերում: Հաճախ իրարից շատ հեռու-հեռու նրանց դեռ ողջ-ողջ մետաղալարով վզերից կապել էին մեքենային եւ քարշ տվել լեռներում, նախապես կտրելով ականջները, քթերը, հանելով աչքերը, կտրելով ոտքերն ու ձեռքերը: Այդ ամենը նկարահանված է ժապավենի վրա: Զոհված ամեն մի մարտիկի փոխարեն մեկ ուրիշն է շարք մտնում, որն արդեն պետք է կռվի երկուսի փոխարեն:

Կեսօրին անեց Շուշին սեփական աչքերով տեսնել ցանկացողների խումբը: Պարգեւ սրբազանի եւ հեռուստալրագրող Շավարշ Վարդանյանի հետ որոշեցինք շրջել բոլոր հիշարժան վայրերը եւ նկարահանել տեսաժապավենի վրա: Սկսեցինք Ղազանչեցոց տաճարից: Գնացինք հեռուստաաշտարակի կողմը: Այնտեղ բարձր սարի վրայից լավ է երեւում հայկական հին գերեզմանոցը, որ առաջ Վերին գերեզմանոց են կոչել:

Գերեզմանոցի տարածքի ծայրը չի երեւում: Նկարահանման ըն-դած են, շատ տապանաքարեր խնդած: Երկու գերեզմանոցների տարածքում վանդալների ակտիվ աշխատանքից հետո մնացել է երեսունից հազար տապանաքար: Երկու խոսք ճանապարհի մասին, որ Ներքեւի գերեզմանոցը բաժանում է երկու մասի: Վաթսունական թվականների վերջում, երբ կուսակցության դիկտատուրան իրականում երկիրը հասցրեց ֆաշիզմի, անպատիժ կերպով սկսեցին ոչնչացնել հին հուշարձանները: Ազերիները մի առանձին մոլեռանդությամբ դա սկսեցին իրագործել հայկական հուշարձանների հանդեպ՝ բուֆերային հանրապետության ամբողջ տարածքում, հատկապես Նախիջեւանում, ԼՂԻՄ-ում, Շահումյանի շրջանում, Գարդմանում եւ Քաշվում: Այդ ժամանակ էր, որ բուլդոզերի տակ առան Շուշիի ամբողջ հայկական թաղամասը, որից 1918 թվականին մնացել էին հազարավոր հրկիզված տներ: Հայկական գերեզմանոցը նրանց աչքի փուշն էր դարձել: Երբ Վերինի հետ առանձնապես խնդիր չկար կապված, քանի որ այնտեղ ազերիներից բացի ոչ

բժշկության հանգուցյալ պրոֆեսորի, որը բազմաթիվ կլինիկա էր հիմնադրել, արդեն երկու ամիս պառկած է ղարաբաղցի ամենախաջարի այրերից մեկի, պայթուցիչ սարքավորումների տաղանդավոր գյուտարար Վալերի Քոչարյանը: Ես կանոնավոր այցելում եմ նրան, հետո նայելով ուրիշ վիրավորների, որոնք, տեսնում էի, հուսահատվում են, ուղարկում էի Վալերիի մոտ: Վիրավորները գլխի չէին ընկնում, հավանաբար, թե ինչու եմ ուղարկում: Փորձս, հանիցս համոզվել եմ, արդյունք էր տալիս: Վիրավորները Վալերիի մոտից իրենց պայծառ էին վերադառնում ուրիշ մարդ դարձած:

Ասենք, անդամահատված թեւով վիրավորը այցելում է Վալերիին ու տեսնում, թե նա անկողնում պառկած ինչպես է բազմաթիվ վարժություններ կատարում կնաս բեռին ու մահճակալին ամրացված ռետինե էսպանդերով: Վալերիի աջ ձեռքը չկա, չկան ձախ ձեռքի մատները, չկա աջ աչքը: Փաստորեն չկան նաեւ ոտքերը. երկու ոտքն էլ բաց կոտրվածքներ ու կարվածներ ունեն: Երկու ոտքերի մեջ երկու հարյուրից ավելի բեկորներ կան: Նա չի հուսահատվում, հավատում է, որ ոտքի կկանգնի: Քաջալերում է մարտական ընկերներին: Ժամանակին պատմվածքներ է գրել եւ մի քանի պատմված հրատարակվելուց հետո պրոֆեսիոնալ գրողները բնորոշեցին, թե ղարաբաղյան դիրքերում խոշոր գրող է կռվում: Տաղանդը թաղում էր հողում: Կարծում եմ այսօր Ղարաբաղի հողում կարելի է թաղել ամեն տեսակի տաղանդ:

Ես ինքս պարտական եմ Վալերիին եւ այն բանի համար, որ իր ամբողջ գոյությամբ իմ առաջ մի տեսակ նորովի բացեց հարազատ եղբոր կերպարը Ռոբերտ Քոչարյանի, ֆանատիկորեն սկզբունքային մարդու, որն այսօր իր համար ուրիշ կարիքներ չի ճանաչում, քան ղարաբաղյան խրամատները եւ ուրիշ ճանապարհ չունի, քան ճակատային առա-

ների ու սանիտարները:

Հանրապետության գլխավոր վիրաբույժ Էդուարդ Դոլխանյանը, որ քիչ արտասովոր դեպքեր չի տեսել իր բժշկական գործունեության երկար տարիների ընթացքում, առաջ չէր հավատա, որ մարդը կարող է ապրել այսպիսի ախտորոշմամբ. «Կոնքային եռանկյունու բեկորային ընդարձակ վերք կոնքային զարկերակի վնասվածքով եւ անոթի բեկորային խցանումով»:

Ինձ պատմել են, որ երբ վիրավորներին տանում են հոսպիտալ, նրանք հանգիստ ու վստահ են զգում իրենց, շատ բան են լսել բժիշկ-հրաշագործների մասին:

Յոթանասունից ավելի սպանվածներ: Փառք հերոսների պայծառ հիշատակին: Շատերն ընկան Ջանհասանի ուղղության մարտերում: Մի մեծ ջոկատ այնտեղ պաշարման մեջ ընկավ: Տասներեք հոգի: Նրանց շրջապատեցին: Ոմանք խփվեցին փոխհրաձգության ժամանակ: Մնացածներին գերի վերցրին: Մենք զարմացանք, որ Ջանհասանի ազատագրումից հետո բոլոր դիակները չկարողացանք անմիջա-

բացվում ես մեկնաբանում էի կադրերը, որ նկարում էր Շավարշը, հայտնելով եւ պահպանված տապանաքարերի քանակը, եւ հին գերեզմանների տարիքը: Շուշիի կենտրոնում հուշարձան աղբյուր է կանգնեցված: Դա շինվել է ի հիշատակ այն մարդու, ով իր միջոցներով շատ հեռվից ջուր է բերել քաղաքի համար: Հուշարձանի վրա երեք լեզուներով գրված է, որ քաղաքացիների համար ջուրը բերել է շուշեցի Մաքեոսը: Բայց հայերեն մակագրությունը հատիչով այնպես են քերել, որ հետք չի մնացել: Պարգեւ սրբազանը ածուխի կտորով վերականգնեց մակագրությունը, իսկ ես նկարեցի «Պապիկն ու տատիկը» («Մենք ենք մեր սարերը») հուշարձանի պատկերն ու Մասիսների գագաթների ուրվագիծը: Նկարահանեցինք մյուս եկեղեցին, որ դարձրել էին հանքային ջրերի խանութ: Գմբեթի վրայից խաչը հանված էր: Երկար թափառեցինք Ներքեւի գերեզմանոցում: Քաղաք տանող ճանապարհի երկու կողմերում գերեզմանոցն է ունեցել իր մակագրություններով եւ տապանաքարերի զարդանախշերով: Խաչերը ջար-

ոք չէր գնում, առյա ներքեւինը տեղով հոգս էր: Վիթխարի քարեր էին դժվար էր դուրս բերել: Իսկ Շուշին դարձել էր առողջարանային քաղաք, որտեղ հանգստանալու էին գալիս երկրի բոլոր ծայրերից: Հանգստացողները, ինչպես հայտնի է, պրպտող ժողովուրդ են, սիրում են զբոսնել եւ առհասարակ ահավոր հետաքրքրասեր են. չուտեն, չխմեն, բայց գնան տեսնելու հնությունները: Դրա համար էլ ազերիները որոշեցին ոչնչացնել գերեզմանոցները: Ոմն Գեյուշեւ հոդված գրեց «[illegible]» թերթում «Մեռածները խանգարում են ողջերին» անպատկառին վայել վերնագրով: Այդ մեռած հայերն էին խանգարում ողջ ազերիներին՝ ապրել ուրիշի տանը: Եւ սկիզբ առան լենինյան շաբաթօրյակները: Երկկողմանի ճանապարհ բացեցին գերեզմանոցի միջով: Տասը հազարից ավելի գերեզմաններ քարուքանդ արեցին բացելու համար այն ճանապարհը, որտեղ հետո «Գրադ» էին տեղափոխում կրակակետը:

Դե երբ շաբաթօրյակ է, թող շաբաթօրյակ լինի: Վերջ ի վերջո շաբաթօրյակը եւ միայն լենինյան չի լինում: Տեսնելով, որ մեր ժողովուրդը երանավետությամբ տարված, շատ անտարբեր է անցնում մահասփյուռ բեռի կողքով, ես ու Իգոր Մուրադյանը որոշեցինք շաբաթօրյակ նախաձեռնել ու ինքներս գործի անցանք, «Գրադի» արկղերը դուրս բերելով տաճարից: Բանն այն է, որ վերջին օրերին Շուշիի շուրջը ոչնչացնողներ եւ «Սու-25» կործանիչ ռմբարկուներ էին թռչում եւ ռումբեր նետում, նշան բռնելով եկեղեցու, նախկին հայկական սեմինարիա-համալսարանի վրա, այսինքն այն տեղերի վրա, որտեղ ռազմամթերքի կուտակումներ կային: Մի բան է, որ ռումբն ընկնի դատարկ տաճարի վրա ու վնաս պատճառի, բոլորովին այլ բան՝ երբ եկեղեցին լցված է [illegible]: Ես տեսնում էի, թե ինչպես է բառացիորեն ոգեւորված աշխատում Իգոր Մուրադյանը:

Շարունակելի

Սկիզբը՝ 21, 25, 28 մայիսի, 1, 4, 8, 11, 15, 29 հունիսի, 2, 7, 13, 16, 20, 23, 27, 30 հուլիսի, 4, 6, 10, 17, 20, 25 օգոստոսի, 3, 7, 14, 17, 20, 24, 28 սեպտեմբերի, 1, 5 հոկտեմբերի

ՍՓՅՈՒՌՔ-ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Եղեռնի 80-ամեակ-Քալիֆոռնիա

Յայտարարութիւն

Մեծ եղեռնի ութսունամեակը պատշաճօրէն եւ համազգային տարողութեամբ ու ճիգերով նշելու հրամայականէն թելադրուած, Արեւմտեան Ամերիկայի հոգեւոր պետերն ու ազգային կուսակցութեանց ներկայացուցիչներն ի մի գալով առաջադրեցին՝

Ա. Նախաձեռնող հանդիսանալ եղեռնի 80-ամեակը միացեալ ջանքերով եւ ուժերու բացարձակ մէկտեղումով ծրագրելու եւ նշելու աշխատանքներուն, 1995-ի Ապրիլ ամսուան ընթացքին:

Բ. Հրաւիրել գաղութիս բոլոր միութիւններն ու կազմակերպութիւնները, անմիջականօրէն մասնակցելու ծրագիրներու մշակումին եւ գործադրումին:

Այս առիթով, Նախաձեռնող մարմինը կոչ կ՚ուղղէ գաղութիս հայութեան բոլոր խաւերուն, ամբողջական նուիրումով եւ աննախընթաց մասնակցութեամբ իր յարգանքը մատուցելու մեր նահատակներու յիշատակին եւ եղեռնի 80-ամեակը վերածելու մեր ազգային պահանջատիրութեան եւ անժամանցելի իրաւունքներու վերահաստատման խորհրդանիշի:

Սեպտ. 20, 1994

Եղեռնի 80-ամեակի ոգեկոչման նախաձեռնող մարմին, Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ Արեւմտեան թեմ, Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան Արեւմտեան Ամերիկայի թեմ, Հայ Աւետարանական համայնք, Հայ Կաթողիկէ եկեղեցի, Ռամկավար Ազատական կուսակցութիւն, Սոցիալ դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութիւն, Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն

Ուռուցքաբանները կհամագործակցեն

Նոյեմբերի 14-19-ը Հայաստանում է գտնվելու Փարիզի Մոլեկուլյար գենետիկայի Սենտ-Լուիզ ինստիտուտի տնօրեն, «Ֆրանսիա-Հայաստան՝ գիտության եւ բժշկության համար» միության նախագահ, օնկոլոգիայի եւ հեմատոլոգիայի պրոֆեսոր Մ. Բուարոնը: Այցի նպատակն է ծանոթանալ Հայաստանում օնկոլոգիայի եւ հեմատոլոգիայի բնագավառում տարվող գիտական եւ գործնական աշխատանքներին, եւ երկարատեւ համագործակցություն սկսել Փարիզի հիշյալ ինստիտուտի եւ Երեւանի օնկոլոգիայի ու հեմատոլոգիայի եւ արյան փոխներարկման ինստիտուտների միջեւ: Համագործակցության շրջանակներում նախատեսվում է Երեւանում օնկոլոգիայի եւ հեմատոլոգիայի մասնագիտացված հաստատություն ստեղծել: Ֆրանսիայի մասնագետների ուժերով Երեւանում հայ մասնագետների համար կկազմակերպվեն օնկոլոգիային եւ հեմատոլոգիային վերաբերող դասընթացներ եւ սեմինարներ: Նախատեսվում է նաեւ հայ ուռուցքաբանների այցելությունը Ֆրանսիայի տարբեր հիվանդանոցներ՝ մասնագիտական կատարելագործման նպատակով: Ն.Տ

Չինական բժշկության բաժանմունք

Սեպտեմբերի 6-ին Կուրորտոլոգիայի եւ ֆիզիկական մեթոդներով բուժման գիտահետազոտական ինստիտուտում բացվեց չինական ավանդական բժշկության բաժանմունք: Այն կազմակերպված է ի կատարումն Հայաստանի եւ Չինաստանի հանրապետությունների 1993 թվականի սեպտեմբերին կնքված միջպետական համաձայնագրի՝ «Առողջության եւ բժշկագիտության բնագավառում համագործակցելու մասին»: Բաժանմունքում կիրառվելու են բուժման հետեւյալ մեթոդները. ասեղնաբուժություն, կետային մերսում, մանուալ թերապիա, պսիխոթերապիա, դիետաթերապիա, չինական շնչառական եւ դասական մարմնամարզություններ եւ այլն: Այստեղ կիրառվելու է նաեւ Հայաստանի ավանդական բժշկությունը: «Բաժանմունքի բացումը ունի բժշկական եւ տնտեսական նշանակություն՝ նոր մեթոդների ներդրում եւ բուժում առանց դեղորայքի», «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակցին ասել է բացմանը ներկա գտնվող ՀՀ առողջապահության նախարար Արա Բաբլոյանը: Բաժանմունքի բացումը նվիրված է Չինական ժողովրդական Հանրապետության կազմավորման 45-ամյակին: Ներկաների թվում էր նաեւ Չինաստանի դեսպան Չժաու Սիլին: Ն.Տ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

միջազգային

Թեեւ Ֆրանսիայի նախագահի աշխատանքները համեմատաբար քչերին են հետ, դրանք բառերի պես կծում են նրան, անչափ մեծ ցավ պատճառելով: Մանավանդ, երբ հանկած ոսկե լրատվական գործակալությունն հաղորդում է «Միտերանի մահվան» մասին: Կամ երբ հանրահայտ «Ինֆորմացիայի խամաճիկներ» երգիծական հեռուստահաղորդման ընթացքում ծաղրանքով հայտարարում հեղ այց Ազգային ճակատի ղեկավար Ժան-Մարի լը Պենը եւ Կոմկուսի ազգային քարտուղար Ռոբեր Յուն արդեն հայտարարել են, թե մտադիր են նախագահության համար առաջադրել իրենց թեկնածությունները:

Երկու գլխավոր աջակողմյան թեկնածուները՝ վարչապետ Էդուար Բալադյուրը եւ Փարիզի քաղաքապետ Ժակ Շիրակն իրենց բոլոր ցանկերը բերել են երկրորդակցական նրա մերձավորագույն շրջապատն ամեն օր հերքում են նախագահի հիվանդության բարդացումը, նրա առաջիկա պաշտոնաթողությանը վերաբերող խոսակցությունները: Ցանկանալով վերջ դնել բամբասանքներին, ինքը՝ նախագահը օրերս հայտարարեց. «Ես իմ պաշտոնում կմնամ մինչեւ մայիսի 10-ը, իսկ նրանք, ովքեր ձգտում են իմ հիվանդությանը վերաբերող խոսակցություններով ինձ դուրս բերել համապատասխանությու-

ՖՐԱՆՍԻԱ

Միտերանը մնում է ի հեճուկս բեկնածուների, մամուլի եւ բամբասանքների

«Անկյուսները ազատություն ստացած բիբեռների պես անդադար ճախրում են, եւ դժվար է դրանց բռնել, քայց, ըստ էության, դրանք կարեւորություն չունեն», օրերս նկեց նախագահ Ֆրանսուա Միտերանը իր հիվանդության վերաբերյալ ձեռնհասի պես ծավալվող լուրերի առնչությամբ:

են. «Ինչպես պարզվում է, Միտերանը դեռ ողջ է»:

Հոկտեմբերի 26-ին լրանում է պետության ղեկավարի 78 տարին: Նա շագանակագեղձի քաղցկեղ ունի: Այս տարի երկու անգամ վիրահատվել է, իսկ ներկայումս շարունակում է ստանալ քիմիական բուժում:

Նախագահի տեսքն այնքան էլ լավ չէ, հիվանդությունը հետք է թողել նրա արտաքինի վրա, բացի դրանից օրերս, երկու կարեւոր ելույթներից առաջ Ֆրանսուա Միտերանի ձայնն անսպասելիորեն խզվեց, բայց նա, այնուամենայնիվ, ելույթ ունեցավ. խոսափողերն ուժեղացնում էին նրա ընդհատուն շնչյունը: Քաղաքական շարքերում ըստ երեւույթին խաղարկությունների հետագա զարգացման առավել հավանական սցենար են համարում պետության ղեկավարի պաշտոնից նրա վաղաժամկետ հրաժարումը, որի ժամկետն ավարտվում է յոթ ամիս հետո: Ամենուրեք տիրում է տենդագին սպասում: Ուշ գործիչներ ծայրա-

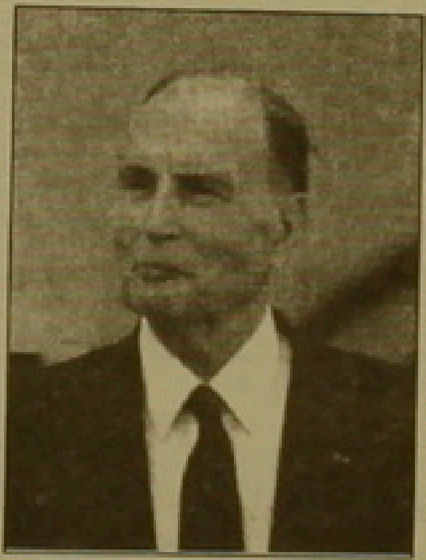

պայքարի վրա: Սոցիալիստներից բարձրագույն պետական պաշտոնի հնարավոր թեկնածուն Եվրահանձնաժողովի նախագահ Ժակ Դելորն է, ում առայժմ անվճռականություն է դրսեւորում: Մինչդեռ, Միտերանի խորհրդականներն ու օգնականները, նից, թող իմանան, որ դա իրենց չի հաջողվի»:

Չնայած այն բանին, որ բժիշկները խորհուրդ են տալիս զգուշավոր լինել, առաջիկա շաբաթների համար նախատեսված նրա ծրագիրը չափազանց հագեցած է. Միտերանը նախագահում է Նախարարների խորհրդի նիստերին:

Եւ, ինչպես միշտ, նախագահն առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձնում մշակութային ընտրախավի հետ հանդիպումներին եւ գրքերի առաջվա պես եռանդագին խորասուզվում է մշակութային կյանքում: Օրերս նա ներկա գտնվեց ֆրանսիացի մեծ գեղանկարիչ Նիկոլա Պուսենի ցուցահանդեսի բացմանը, որի նկարներում պատկերված են առավելապես աստվածաշնչյան կամ հնուական առասպելական սյուժեներ ու տեսարաններ: Դիտելով Գրան Պալեում բացված ցուցադրությունը, նախագահը մի քանի րոպե լուռ դիտեց Պուսենի «Գերմանիկուսի մահը» կտավը:

«Իզվեստիա», 5 հոկտեմբեր

ԽՈՐՎԱԹԻԱ

«Երիտասարդ աջերի» պարագլուխը Զագրեբին խոստանում է զրերի հրդեհ

Երանք ակնկալում են «փրկարար» բռնատիրություն, երազում «մեծ Խորվաթիայի» մասին եւ ուզում են կոմունիստական գրականությունն այրել Զագրեբի հենց կենտրոնում:

Զագրեբի համալսարանի քաղաքագիտության ֆակուլտետի 19-ամյա ուսանող Վեյիմիր Բույանեցն իրեն անվանում է 100 տոկոսանոց խորվաթ եւ անկեղծորեն ափսոսում է, որ ոչ երկրի սահմանադրությունը, ոչ էլ քաղաքական կուսակցությունների մասին օրենքը իր նոր կազմած ծայրահեղ աջ կազմակերպությանը բույլ չտվեցին օգտագործել «Խորվաթիայի ուստաշական երիտասարդություն» անվանումը: Վարաժդինսկե Տոպլիցե քաղաքի պատանի նացիստին նվազ չափով չի զայրացնում այն, որ 4-րդ տարին անընդմեջ Խորվաթիայում հունիսի 22-ը նշում են որպես Խորհրդային Միության վրա Գերմանիայի հարձակման ողբերգական տարելից եւ պաշտոնապես անվանում ֆաշիզմի դեմ պայքարի օր: Երկրորդ աշխարհամարտի տարիներին Խորվաթիայում պարտիզանական շարժումը զգալի խոչընդոտ էր թե գերմանացիների եւ թե տեղացի ֆաշիստների ճանապարհին:

Այսօր Բույանեցն ի տարբերություն պարտիզանների, կարող է պարծենալ ծայրահեղ «երիտասարդ աջեր» կազմակերպության փոքրաթիվ կողմնակիցների խմբով, որոնց նա պատմում է Զագրեբի փողոցներով գիշերային երթեր անցկացնելու իր ծրագրերի մասին, խոստանալով քաղաքի կենտրոնական հրապարակում կազմակերպել կոմունիստական գրականության ծիսական հրկիզում:

Երիտասարդ գրոհայինները սկզբնական շրջանում կպարծրացնեն Խորվաթիայի քաղաքացիների ոգին եւ կապահովեն մայրաքաղաքի փողոցների անվտանգությունը: Բույանեցի ռազմավարական նպատակը փոքր-ինչ տարբեր է. խորվաթական պետություն ստեղծել երկրորդ աշխարհամարտի ժամանակների Խորվաթիայի անկախ պետության սահմաններում (որը կընդգրկեր Բոսնիայի ու Հերցեգովինայի մեծ մասը, ինչպես նաեւ Սերբիայի եւ Սլովենիայի առանձին շրջաններ): Զարմանալի չէ, որ խամաճիկային եւ հիտլերին ենթակա պետության ղեկավար Անտե Պավելիչի անունը նա արտաբերում է երկյուղածությամբ, ինչպես նաեւ Սլավեն Շվարցի անունը, ում իրեն Խորվաթիայի «ամենաաջ» քաղաքագետ հռչակեց եւ վերջերս հիմնեց «Խորվաթիայի նոր աջերի» կուսակցություն:

Խորվաթիայի տարածքի հարցում Շվարցը եւ սկսնակ քաղաքագետ Բույանեցը տարակարծություններ չունեն: Ճիշտ է, միայն 1990 թ. տարագրությունից Խորվաթիա վերադարձած Շվարցը ի վիճակի է իր սակավաթիվ կողմնակիցներին առավել հավանական ծեւով մեկնաբանել գործողությունների սեփական ծրագիրը: Նրա կարծիքով, միայն բռնատիրությունը կարող է Խորվաթիան փրկել ժողովրդավարությունից:

Ճիշտ է, ժամանակին Հիտլերի բռնատիրությունը չփրկեց Սլավեն Շվարցի մոր կյանքը, որը հայտնվեց Յասենովացի համակենտրոնացման ճամբարում, որտեղ զոհվեցին բազմահազար սերբեր, հրեաներ, գնչուներ, ինչպես նաեւ խորվաթ հակաֆաշիստներ:

Սակայն ազգությամբ հրեա Շվարցին այնքան էլ չի մտահոգում ընտանեկան անցյալի այդ ողբերգական ժառանգականությունը: Իսկ Վեյիմիր Բույանեցի համար Յասենովացի խնդիր առհասարակ գոյություն չունի. «Յասենովացը այն վայրի խորհրդանշան է, որտեղ իրենց ուղին կավարտեն Խորվաթիայի բոլոր բշնամիները»: 19-ամյա ուսանողը խորվաթներին համարում է ոչ թե սլավոններ, այլ գոտերին արիացիներ: Խորվաթ ազգայնականների քաղաքական նկրտումները սուր քննադատության են ենթարկվում նույնիսկ Խորվաթիայի աջ կուսակցության կողմից, որը Շվարցի կազմակերպության հայտնվելուց հետո տեղաշարժվեց դեպի կենտրոն: «Եթե Շվարցը չլիներ, նրան հարկ կլիներ ստեղծել», հայտարարվեց կուսակցության պաշտոնական նամակում, որը հրապարակվեց «Դանաս» քաղաքական հայտնի հանդեսում: Խորհուրդ տրվեց Շվարցին բռնել Զագրեբի փողոցներում, եթե նա շարունակի արյունահեղության եւ ցեղախտության կոչեր անել:

Դա դյուրին չի լինի, եթե Խորվաթիայի մայրաքաղաքում հայտնվեն «նոր աջերի» կողմնակիցներ, որոնք պատրաստ են, ի թիվս այլ բաների, օգնել պատերազմի ժամանակ տուժած Խորվաթիայի երիտասարդ պաշտպաններին, ինչպես նաեւ զոհվածների մայրերին: Հարկ չկա զարմանալ, որ հենց զինվորական համազգեստով տղաներն են առանձնահատուկ հետաքրքրություն հանդես բերում Շվարցի տարօրինակ հայտարարությունների նկատմամբ:

Բացատրելի է նաեւ մամուլի հետաքրքրությունն այն նորածնի հանդեպ, որը ծնվել է Սերբական Կրայինայից Դալմաթիայի Պագ կղզի անցած խորվաթ գաղթականների ընտանիքում: 32-ամյա իրավաբան Անտե Բարաքան իր երկրորդ որդուն անվանել է Ուստաշա: Երկու տարի առաջ այդ անունը կարող էր կրել նաեւ առաջնեկը, սակայն Խորվաթիայի օրենքներն այն ժամանակ չէին բույլատրում «ուստաշան» գրել մեծատառով: Ի դեպ, խորվաթերենում այդ բառը նշանակում է «ապստամբ», սակայն այդպես են անվանում խորվաթ ֆաշիստներին, Անտե Պավելիչի կողմնակիցներին:

Փոքրիկ Ուստաշա Բարաքան այդ մասին առայժմ չի կռահում:

«Իզվեստիա», 4 հոկտեմբեր

ԱՂԵՏ

Ստորջրյա ռոբոտները պարզեցին «Էստոնիայի» կործանման պատճառը

Բալթիկ ծովում սոսկալի աղետի ժամանակ «Էստոնիա» լաստանավը կորցրել էր ֆրամաստը, որը բացվում էր բեռնաչափման պահին եւ փակվում նավահանգստից դուրս գալուց առաջ: Այդ են վկայում երկու ռոբոտների կատարած նկարահանումները, որոնք ջրի տակ էին իջեցվել ֆիննական «Հայլի» նավի անձնակազմի կողմից:

Տեսաժապավենի վրա լավ երեւում են կողքի թեքված «Էստոնիա-Տալլին» գրությամբ լաստանավը եւ դրա ջախջախված եւ ցռուկից զրկված առաջնամասը: Ռոբոտների նկարահանած կադրերը տալիս են լաստանավի եւ 900-ից ավելի ուղեւորների ու անձնակազմի անդամների կործանման պատճառի բանալին: Այսպիսով, լաստանավի ֆրամաստը պոկվել է, չդիմանալով փոթորկահույզ ծովի ալիքների հարվածներին: Այնուհետեւ, պոկվել են մուտքի երկու մետաղյա հարթակները, որոնք բարձրացվում են եւ փակում փեղկերը: Բայց դրանցից մեկը մոտ 1 մետր բացվածք ունի, ուստի ներքին ներդիրներից շատերը բացակայում են:

Հենց այդ ճեղքից էլ ներս է հորդել ջուրը, հեղեղելով ավտոմոբիլային տախտակամածը եւ բափանցելով նավամբար, մեքենայական բաժանմունք եւ նույնիսկ առաջին տախտակամածի վրա գտնվող 3-րդ կարգի նավախցեր: Ջրի զանգվածն առաջացրել է բեռում, որն արագորեն աճել է: Հանձնախմբի անդամների նախնական կարծիքով, ջուրը կարող էր խզել էլեկտրամատակարարումը, որի հետեւանքով անջատվել են վերահսկման եւ ազդանշանման համակարգերը, ինչպես նաեւ կանգ են առել շարժիչները: Լաստանավը շրջվել է կողքով դեպի ալիքները, եւ դրանք խորտակել են այն:

Ստորջրյա նկարահանումների պատասխանատու դոկտոր Տոմմի Կարպինենն ասաց. «Ըստ երեւույթին, ջարդվել է ֆրամաստի փականը, ցռուկն սկսել է բարձրանալ եւ իջնել, ապա լրիվ պոկվել է: Ժապավենի վրա երեւում են ջարդված հենոցներ»: Նա նաեւ հայտնեց, որ ֆրամաստն առայժմ չի հաջողվել հայտնաբերել, բերեւս այն հայտնվել է լաստանավի իրանի տակ, կամ թաղվել ծովի տիղմապատ հատակում: Գնահատելով ժապավենի պրկացները, աղետի պատճառները հետաքննող միջազգային հանձնախմբի ֆիննական մասի նախագահ Կարի Լեխտոլան հայտարարեց, թե լաստանավը ֆրամաստը կորցրել է «տեխնիկական կամ մարդկային սխալի հետեւանքով»: Դեռ պետք է պարզել, թե դրա հետեւում ինչ է թաքնված: «Մենք այս իմաստով դեռ ճանապարհի սկզբին ենք», ասաց նա:

Հանձնախմբի շվեդ անդամ Ոլոֆ Ֆորսբերգի խոսքերով, ստորջրյա նկարահանման դրվագները սենսացիոն են, դրանք վիթխարի կարեւորություն ունեն միջազգային նավագնացության համար: Մամլո ասուլիսում նա հայտարարեց, որ ծովային բոլոր երկրները պետք է խիստ մանրակրկիտ տեղեկություններ ստանան «Էստոնիայի» կործանման հանգամանքների վերաբերյալ:

Նկատի ունենալով, որ լաստանավերի ֆրամաստը, ինչպես արդեն հայտնի է, այդ նավերի թույլ տեղն են, Ֆինլանդիայի տրանսպորտի նախարար Օլե Նորբակը հայտարարեց. «Բոլոր հիմքերն ունենք, որ մեծ ուշադրություն դարձնեն, որպեսզի մուտքի փեղկերն ամուր փակվեն եւ օգտագործվեն միայն նավափրի փեղկերը: Համենայն դեպս, դա կարելի է անել ժամանակավորապես, մինչեւ այն պատճառների վերջնական պարզումը, որոնք հանգեցրին «Էստոնիայի» ֆրամաստի կորստյանը»:

Խորտակված լաստանավի ներսում ստորջրյա աչխատանքներ չկատարվեցին, ուստի զոհված ուղեւորները ժապավենի վրա չեն երեւում: Ծովում հայտնաբերված բոլոր դիակներն այժմ գտնվում են Հելսինկիի դատաբժշկական ինստիտուտի շենքում, որտեղ փորձում են պարզել դրանց ինքնությունը:

«Էստոնիա» լաստանավի կործանման փաստի առթիվ Շվեդիայում քրեական գործ է հարուցվել:

«Իզվեստիա», 5 հոկտեմբեր

■ ***Մոսկվայի Ավիախնաստիտուտի ինժեներները պատրաստել են անօդաչու մի օդանավի 3 նախանմուշ (փոքրացված չափերով) եւ դրանց արտադրությունը սկսելու համար փնտրում են արեւմտյան ներդրողներ:*** *Գերմանական մամուլը տեղեկացնում է, որ ռուս մասնագետների համախմբացմամբ 90-ական թթ. վերջին դրանցից մեկն արդեն պատրաստ կլինի: Ակնկալվում է այս օդանավը ձիշտ պատճենն է այլմոլորակային բոլոր ափսեների: 200 մ տրամագծով, 150 ուղեւոր կամ 660 տ ուղեբեռ մինչեւ 5000 կմ տեղափոխելու հնարավորություններ ունեցող այս անօդաչու օդանավը կկոչվի «Թերմոպլան»: Մասնագետների պնդմամբ այն ճանապարհը հզորության օդանավերի համեմատությամբ ավելի բիրեւ է ու դիմացկուն: Սկզբում օդանավը կծառայի որպես բեռնատար տրանսպորտային միջոց, որը կօգտագործվի Սիբիրում գյուղատնտեսական ապրանքներ տեղափոխելու համար:*

ՆՏ

"ԱՐՄԵՆԻԱ"
Հյուրանոցային համալիրը

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ Է

«Արմենիա» հյուրանոցային համալիրի լավագույն խորհրդանիշի (էմբլեմա) և լոգոտիպի մրցույթ:
Լավագույնը ճանաչված նախագծի հեղինակը կստանա մրցանակ՝ 400 ամերիկյան դոլարի համարժեք դրամով:
Նախագծերը ընդունվում են մինչև 1994 թ. հոկտեմբերի 20-ը:
Տեղեկությունների համար զանգահարել՝ 56-40-58, 56-92-13

ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է

անգլերենին տիրապետող, բարձրագույն կրթություն և աշխատանքի փորձ ունեցող աղջիկների՝ աշխատելու Բիզնես-կենտրոնում որպես թարգմանիչ
Պայմաններին ծանոթանալու համար դիմել հյուրանոցի կադրերի բաժին հետևյալ հասցեով՝

ք. Երևան, Վռամշապուհ արքայի փ.,
«Արմենիա» հյուրանոց, I մասնաշենք, II հարկ, 208 սենյակ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

– «Լուիջիի սրտից» հետո, որ արտիստական հանճարեղ լուծումներ կային, հանդիսատեսը հասկացավ, որ դու միայն չես ծիծաղեցնում (ինչը այնքան դժվար բան է), բայց եւ այսքան տխրության նույնատիպ կերպարներ չխաղացիր:

– Ես ընդունում եմ հեգելյան բնորոշումը՝ շնորհալի մարդը նա է, ով ներկայացնում է գիտակցականը գիտակցաբար, տաղանդավորը նա է, ով ներկայացնում է ենթագիտակցականը գիտակցաբար եւ միայն հանճարին է հասու ենթագիտակցականը ենթագիտակցաբար ներկայացնելը: Հանճարը չի որոշում ինչը աջ կանգնի, թե ձախ, դեմքով դեպի հանդիսատեսը, թե... նա խաղում է: Հենց «Լուիջիի սրտում» ես հանճարեղ չեմ կարող համարվել (եւ դում եմ), որովհետեւ հաջորդ 30 տարին իր կտակածը սա հաջորդ սերնդին: Դեռ ուր տարի ունեմ բացահայտելու, որից հետո կկարողանամ գրի առնել կամ վերադառնալ մանկավարժությանը: Մանկավարժականում կուրս կար, որը վարում էի Լաերտ Վաղարշյանի հետ: Ավարտեցրինք: Տաղանդավոր ռեժիսոր Ռուբեն Քոչարն էլ իմ կուրսում էր: Ընդհանրապես շնորհալիներ կային. նրանց ստեղծած բեմից՝ սեղանի նման բացվող-փակվող մասերով, բարձրացող եւ իջնող, ձեւափոխվող բեմով, ՄԽԱՏ-ի թատրոնը նոր միայն ունեցավ: Ուզում եմ կողքիս տեսնել այն երիտասարդներին, որոնք ինձ լսել-տեսնելով, իմ փորձով միշտ իրենց արվեստն առաջ տանեն:

– Դերասանին հաճախ ընկալում են նրա խաղացած դերերով: Որեւէ դերի

ծածների մեջ սին հայտնությունն է: Այսօր հազարամյակների մշակույթը փողոցներում բախելո՞վ, թե՞ կրպակներ բացելով եմ ապացուցում: Մի տականք Ավանից իջնելով կտրատել էր բոլոր ծառերը, եւ չէր եղել մեկը, որ նրա ձեռքը բռներ:

– Ձեր կերպարները «ասում եմ» բառը շատ են գործածում: Ու՞մ է ասում Ռաֆայել Քոթանջյան մարդը:

– Ասելությունն ինձ համար ֆիզիկական գործողություն չէ, վերաբերմունք է: Ասում եմ սուսանին, նրան հանում եմ մտերիմների ցուցակից: Ինչքան էլ կողքիս լինի, այլեւս իմ դասում չէ, չեմ տեսնում, մեր ճանապարհները բաժանված են:

– Եւ շա՞տ են բաժանումները:

– 52-53 տարվա ընթացքում, բնականաբար, մի քանիսը կարող են լինել:

Հանդիպում թատերական հանդերձից դուրս

Ռաֆայել Քոթանջյան. «Իմ արվեստը մարդկանց մեջ կատարսիսի նպատակ է հետապնդում»

Փոքրերիս համար դա բերեց զվարճալի հանդիպում էր ողջեր ունեցող սատանայի հետ, մեծերի համար զվարճալից առաջ՝ համարձակ խոստովանություն այս աշխարհի իրական գույների մասին: Հիշեցի՞ք Ռ. Հախվերդյանի «Սատանայի ջրաղացը»: Հետո արդեն սատանայի գայթակղության դիմակը փոխարինվեց լուռ, անհուսության մեջ առնված մի հայացքով, որ դժվար թե մոռանաս, երբ դիտել ես «Լուիջիի սիրտը» ներկայացումը: Ու երբ դրամատիկ թատրոնն հաճախ ես մտաբերել եւ տեսել ես «Մոռանալ Հերոստրատին» (Ելենին), «Մեծ լռություն» (Օդոյ բեյ), «Սեր եւ ծիծաղ» (դոկտ. Շավարշ), «Ակոսանու» (Մոլոսանախաու) ներկայացումները, մեկի որ ինչպես Ռաֆայել Քոթանջյան արտիստը շնորհալի՞ է, տաղանդավո՞ր, թե՞ ... (հանճարեղ): Ինձ համար դեր առ դեր ճշգրտված ասմունքը դերասանի հետ զրուցելու բնական պահանջ առիթ եղավ, ու հանդիպեցինք հանդերձարանում մինչեւ դերախաղարում ու դերախաղարանից հետո: Դերի հանդերձից դուրս Քոթանջյանը միեւնույնն էր՝ լուրջ, հավասարակշիռ, աշխարհի իմաստուն-հոգեբանի բանալիով հարցազրույց:

ընդհանրապես, դահլիճից ինձ հասած «կատարյալ է, հանճարեղ» արտահայտությունները լուրջ չեմ ընդունում՝ հիշելով Չեռչիլի խոսքը, որը ֆրանսիական սաստն էր յուրացրել. «Ես շատ լուրջ եմ վերաբերվում ինձ վստահված գործին եւ բավական անլուրջ իմ անձի նկատմամբ»): Վերջին տարին, երբ անտրամաբանորեն հոսպիտալացնելով ինձ խփում, զարկում են, եւ ես դիտեցի մեռնեմ, գիտեմ՝ կարդում (հեռուստատեսային ներկայացում էր) իմ դեմքն է, եւ ես ինձ մի պահ ազատություն եմ տալիս, երբ կա հանճարեղ պահ, դա իմ մահվանից այլերից արցունք հոսելն էր: Ներքին տեսողությամբ (աչքերս փակ էին) զգացի, որ ընթրված խաղընկեր նրա մարմնով փակում են խցիկը: Այդպես, ենթագիտակցականին գումարվեց իմ հեռուստատեսային ռեժիսորի արհեստավարժությունը, եւ ես ոտքերով ու ձեռքերով, առանց դիմախաղի փոփոխության, իմ խաղընկերներին հեռացրի ձեր տեսադաշտից: Ես գիտակցում էի, թե ինչ եմ անում: Հիմա այդ ենթագիտակցական գիտակցականի խառնուրդին տաղանդավոր հանճարեղ կասեն, թե չէ, բայց ամենահետաքրքիր գնահատականը հանգամանորեն աշխարհի նշանավորներից մեկը տվեց՝ «եղ պահին ձեռքս ընկնեի, կխփեի: Ինչ ի տարակուսանք հիշեցրի ձեռքերիս վրա մահացած ընկերոջս, նրա աչքերին էլ մահից հետո արցունք հայտնվեց»: Երբ ինչ-որ բան կարողանում եմ անել, դա իմ զգացողությամբ, իմ ենթագիտակցականին (որ 90 տոկոս է) անտրամաբանորեն հակվում է գոնե 10 տոկոս գիտակցականը: Ինձ հետ աշխատող օպերատորները կարող են հաստատել: Ինձնից անկախ, նույնիսկ բիկյուտինով զգում եմ խցիկը, համարվում, օպերատորին տեղ չէ գտնել կադրը: Մասնագիտական գիտելիքները կան յունեն. Ես դառնում եմ մի կենդանի կենտրոն, որը հավաքում է երջանիկ եղելությունը: «Դատապարտված» մի տեսարան կա, նախկին գյուղատնտեսի նախագահը (որը ես եմ մարմնավորում) դիմում է գյուղացուն, որ իր սեփականաշնորհի համար օտար խաղաղում ծերքարդելված տղային մի լավ բնութագիր տան, բայց մերժվում է: Սա կատարում է, թուղթը ճմրթում, այն է ուզում դեն գցել, հետո հանկարծ դանդաղ հարթում, ծալում է եւ դնում գրպանը: Իր զգայարանով գյուղացու հոգեբանությունը (նա թուղթը չի պատռում, չի փչացնում, ամեն ինչի կարող է պետք գալ, ծխախոտ փաթաթել, մի բան նշել կամ էլ զուգարանի թուղթ օգտագործել) անծանոթ Ռաֆայել Քոթանջյանը սա գիտեր, ինչպես էլ չգիտեմ: Սրանք ինձ համար էլ ուսումնասիրության հետաքրքիր նյութ են, եւ լրջորեն կզբաղվեմ, երբ թողնեմ դերասանությունը եւ զբաղվեմ տեսությամբ:

– Իսկ կգա՞ այդ օրը:

– Ժամանակին չէի ուզում զբաղվել կիրառական դերասանությամբ, ռեժիսուրայով: Ինձ շատ էր հետաքրքրում սոցիալական հոգեբանությունը: Արեւելքի իմաստությունն ասում է՝ առաջին 30 տարին մարդը պիտի սովորի (այդպես էլ արել եմ), երկրորդ 30 տարին մարդ պիտի ծառայի (հիմա ծառայում եմ)

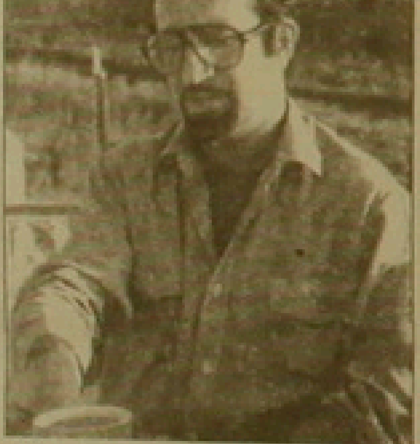

մեջ ծեզ գտա՞:

– Չեմ կարծում, թե դերասանը պիտի ծղտի գտնել այնպիսի դեր, որն ի զորու կլինի ցույց տալ նրա էությունը: Դերասանը պիտի ունենա իր բեմանը: Իմ բեմանը մեծ փոքր մարդու ողբերգությունն է, մեծ, որովհետեւ Աստված նրան մեծ հնարավորություններով է ստեղծել (ֆիզիկական եւ մտավոր) եւ փոքր, որովհետեւ շատ հաճախ հանգամանքների զոհն է դառնում: Յուրաքանչյուր իմ դերակատարում միեւ ծառայեցնում եմ այս բեմային եւ ուզում եմ գտնել՝ ինչն է խափանել մարդու մեջ, որ զոհ՝ հանճարեղ, մարդասպան է դարձել:

– «Ինչ-որ տեղ ինչ-որ բան սխալ է»: Փորձում եք սխալ՞ը գտնել:

– Ոչ թե սխալն եմ գտնում, այլ արդարացումը: Երբ սա գիտես, կերպարը կենդանի կլինի: Նիցշեն շատ լավ է բնորոշում՝ մարդուն պիտի դատես ոչ թե նրա արարքի համար, այլ նրա վերաբերմունքի հանդեպ իր արարքը: Իմ յուրաքանչյուր դերի վրա աշխատելիս ես այստեղից եմ ելնում: «Համլետում» Կլավդիոս եմ խաղացել, մարդ, որը սպանել էր թագավոր եղբորը, որ ինքը դառնա արքա: Իմ Կլավդիոսը իր երկրի նկատմամբ մեծ պատասխանատվություն ունի, նա գտնում է, որ եղբայրը թուլակամ է, չի կարող երկիրը կառավարել եւ հանուն երկրի ամրության, ոճրագործ նրանից ստիպված է վերացնել նրան: Ժամանակին «Հերոստրատը» շատ ճնշման դասեցին: Լեւոն Հախվերդյանի խոսքերով, մեծագույն բեմարվեստի մի արվեստագետ ահռելի վրդովվել էր՝ հայ ժողովուրդը, որ Գառնի, Գեղարդ, Զվարթնոց է հիմնադրել, տաճար այրող Հերոստրատին է արդարացնում: Ես մեկնաբանեցի, որ նորաստեղծը երեւույթը ծնող պատճառը հասկանալն է. տաճար այրելով հավերժանալու՝ անխառնայնացված փոխարեն փորձեցինք նրա մեջ ուրիշ միտում գտնել: Դատավոր Քլեոնը (իմ դերը) հասկացել էր որոշ կարծրատվածությունը՝ «Միեւնույնն է, այս ճանիքը տեղից չես շարժի, միայն արյուն կլինի»: Միգուցե Հերոստրատի նպատակը հասարակական կեղծ բարեպաշտական ճահիճը տեղից շարժելն էր: Քննարկման ժամանակ սարսափելի բան ասացի՝ ես տեսակետ նորեն ի վիճակի եմ այրել Մատենադարանը: Դասման անցնում եմ տեղի

Բայց ցավի զգացողություն, նույնիսկ հիվանդություն չկա, որովհետեւ բաժանումը ոչ թե ուզածից, այլ նախկին վերաբերմունքից է ծնվել: Ամեն ինչ արել եմ մտածված ու կշռադատված: Ամեն ինչ, ամեն արարք մարդու մեջ հոգեբանորեն ընկալելի է ինձ համար, բացի ստից:

– Սուտասանին ասում եք, իսկ ու՞մ եք սիրում, բոլոր մնացած տեսակների՞ն:

– ՍԻՐՈ մեջ ակտիվ չեմ: Մեծամտություն չհամարեք, ինչ էլ ցավում եմ, որ շատ հաճախ այնպես է ստացվում, որ թույլ եմ տալիս ինձ սիրել: Գործը, աշխատանքը ինձ համար միշտ նախընտրելի է: Գիտեմ, որ ինձ սիրող դիմացինը կամ կամում կհարգի թատրոնը, որի անմնացորդ նվիրյալն եմ այլեւս:

– Ուրեմն ամեն մի հայ դերասանի «ճամփիքը» կա՞: Ե՞րբ եք մարդանում:

– Աշտարակում: Արվեստի մեջ էլ առաջին հերթին մարդ եմ, պարզ, սովորական մարդ, որն ակտիվ է արվեստում: Նախաձեռնությունը ձեռքից բաց չի թողնի, կանհանգստանա իր կողքին բույլ, բերի դերասանի աշխատանքով: Թատրոնում տոնածառի ներկայացում եմ բեմադրել: Ժամը 9-ին «Բարի գիշեր»-հաղորդավարը (ես էի) ուղարկում էր երեխաներին քնելու, իսկ նրանք ներկայացման համար թատրոն էին գալիս (օրվա մեջ մի քանի անգամ էինք խաղում, վերջինը 9-ին): Իմ խաղը ակտիվ վերաբերմունք էր մշակում, եւ վերջում փոքրիկ հանդիսատեսը հաչում էր ծնողներ, ծնողաժամանում (ես «չար» ուժերն էի մարմնավորում):* Ամբողջ դահլիճը նույն շունչն ուներ՝ բարությունն կողմ կանգնել, չարի դեմ պայքարել:

– Ձեր մեջ պակասու՞մ են «չար» տեսակի բջիջները, դրա համա՞ր եք ավելի հաճախ այդ կերպարները մարմնավորում:

– Չեն պակասում, որովհետեւ ես ան բերի չեմ: Փառամոլությունն ամենազուրկ բերություններիցս է: Մեկ-մեկ մտածում անկեղծորեն չեմ խոսում դիմացինիս: Եւ լռելով գնում եմ կոմպրոմիսի: Մարդկային հարաբերություններում «չպետք է լինել մեծավոր դրամ եւ լծակավորվել կռթեկ-կռթեկ»: Սեւակը լավ է ասում: Արվեստում իմ ակտիվ վերաբերմունքը մարդկանց մեջ առաջին հերթին կատարսիսի նպատակ է հետապնդում:

– Ընդունված չափանիշներով ոչ ասում, ոչ սիրում եք. ձեր տեսակը «մենակության մեջ սեփական անդունդը գլորվելուց» (Թ. Ուիլյամս) չի՞ վախենում:

– Ես սիրում եմ մենակությունը եւ այնտեղ եմ գտնում իմ եսը: Հիշեք Դոստոեւսկու «Սպիտակ գիշերները»: Ինչ արկածներ, ֆանտաստիկ տեսարաններ էին գալիս երազողի այցին, երբ նա մենակ էր: Ես հաճախ եմ իմ մեջ գտնում նմանություն այդ կերպարի հետ: Երբեմն մռայլության մեջ այնպիսի տեսիլներ, երազներ, անգամ ներկայացումներ եմ տեսել, որ լույսով երբեք չես տեսնի: Անլույս ու անհույս ծմեռները ե՞րեւի թե ինչ-որ բան տվեցին ինձ:

ՌՈՒԶԱՆ ՀԱՍՔԱՐՅԱՆ

ԱԶԳԱԳԻՐ

Երեւանի նկարչի տանը

Երեւանի նկարչի տանը «Ես ծեզ մատաղ, զինվոր տղերք» խորագրով գործում է կինոռեժիսոր Կարեն Գեւորգյանի լուսանկարների ցուցահանդեսը՝ արցախյան թեմաներով:

Մշակութային փառատոն

Գերմանական մշակութային փառատոնի ծրագրով այսօր «Մոսկվա» կինոթատրոնը կներկայացնի Վեռներ Հերցոգի «Ամեն ոք իր համար եւ Աստված ընդդեմ ամենի», վաղը՝ «Սրտակե սիրտ» կինոնկարները (ժամը 12-ին եւ 14-ին): Արամ Խաչատրյան թանգարանում այսօր ժամը 12-ին կկայանա հանդիպում գրող Պետեր Գոսսեի հետ: Երկուշաբթի ժ. 12-ին Ազգային գրադարանում կբացվի գերմանական գրքի ցուցահանդեսը, իսկ ժամը 14-ին կկայանա հանդիպում Պետեր Գոսսեի հետ:

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

Պատանի երաժիշտների փառատոն

ԼՂՀ մամուլի եւ լրատվության վարչության հաղորդման համաձայն, ԼՂՀ-ի մայրաքաղաք Ստեփանակերտի Վերածննդի հրապարակում տեղի է ունեցել պատանի երաժիշտ-կատարողների «Ամադեուս» փառատոնի չորրորդ մրցույթի բացումը: Ըստ մրցույթի ժյուրիի տնօրեն եւ նախագահ, բելգիահայ հայտնի երաժիշտ Հովհաննես Անաստասյանի, Լեռնային Ղարաբաղում նման փառատոնի կազմակերպումը հետապնդում է մի քանի նպատակ. պատմել ամբողջ աշխարհին, որ պատերազմի պայմաններում հանրապետությունում հաջող կերպով գործում են դպրոցներն ու մշակույթը, ցույց տալ, որ արցախյան երեխաներն ունեն ընկերներ, որոնք օգնում են նրանց, ինչպես նաեւ ի հայտ բերել պատանի տաղանդավոր արցախցիներին: Մի քանի օր տեւող փառատոնի մրցութային ծրագրում ընդգրկված են պարային եւ երգչախմբային մանկական կոլեկտիվների, պատանի դաշնակահարների, ջութակահարների, ժողովրդական գործիքների կատարողների ելույթները: Հաղթողներին կշնորհվեն դիպլոմներ, դրամական պարգեւներ, ինչպես նաեւ Գրան-պրի:

ՆՏ

ԵՐԵՎԱՆ

Հայաստանի գրադարանները «մեջք մեջքի» են կանգնում

Երեկ Հայաստանի ազգային գրադարանի ճեմասրահի դահլիճում բացվեց Հայաստանի գրադարանային միության հիմնադիր ժողովը: Նորաստեղծ կազմակերպության նախաձեռնողները (Հայաստանի ազգային գրադարան, հանրապետական գիտաբժշկական գրադարան, հանրապետական գիտատեխնիկական գրադարան, Երեւանի պետական համալսարանի գրադարան, Խնկո Ապոր անվան հանրապետական մանկական գրադարան) նպատակ ունեն համախմբելով եղած ուժերը, հաղթահարել (գոնե կիսով չափ) այն ֆինանսական դժվարությունները, որոնց անհնար են դարձնում հայրենական գրադարանային ցանցի գոյությունը: Ներկայումս Հայաստանի շուրջ երեք հազար փոքր ու մեծ գրադարանների (մոտ 7000 աշխատող) զգալի մասը ներկայանում է աշխարհից կտրված, խղճուկ ու խոնավ հաստատությունների տեսքով: (Որպեսզի բերենք ինչ-ինչ կարգեր հաստատվեն մայրաքաղաքի եւ շրջանային, ավանային, գյուղական գրադարանների միջեւ, նախատեսվում է յուրաքանչյուր 35 աշխատողից ընտրել մեկ պատգամավոր): Ֆինանսական լուծում են պահանջում միջազգային պայմանավորվածությունները, գրադարանային աշխատանքում համակարգիչների օգտագործման անհրաժեշտությունը եւ այլ հարցեր: Ժողովին նախորդող օրը հրավիրյալներն այցելեցին հանրապետական գիտաբժշկական եւ Խնկո Ապոր անվան հանրապետական մանկական գրադարաններ՝ ծանոթանալու գրադարանային գործում համակարգիչների կիրառման սկզբունքներին: Նույն օրը, Հայաստանի ազգային գրադարանում պաշտոնական ձեւով բացվեց «Հայաստանի գրադարանները» խորագրով ցուցահանդեսը: Նրանում ներկայացված էին վերը նշված հինգ գրադարանների, ինչպես նաեւ ՀՀ ԳԱԱ հիմնական գրադարանի (որը միացավ այդ նախաձեռնությանը) կողմից, տարբեր տարիներին հրատարակված գիտական, հետազոտական, տեղեկատվական աշխատանքների առավել հաջողված նմուշներ: Առանձին ցուցափեղկում ներկայացված են նաեւ «Ամերիկյան գրադարանային միության» տեղեկատու հրատարակությունները: Ի դեպ, հնարավոր է, որ հենց «Ամերիկյան գրադարանային միությունը», որի ներկայացուցիչները հետեւում են ժողովի ընթացքին, հովանավոր կանգնի նորաստեղծ կազմակերպությանը: Հայաստանի գրադարանային միության հիմնադիր ժողովն իր աշխատանքը կավարտի երեկոյան ՀԳՄ կանոնադրության հաստատմամբ:

ԱՐԵՎ ՊԱՊՈՒՆՑՅԱՆ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հանդիպում Վենետիկի համալսարանի պրոֆեսորի հետ

Հոկտեմբերի 6-ին, ԱՕԿԱ-ում, «Հայաստան-Իտալիա» ընկերությունը կազմակերպել էր հանդիպում Վենետիկի համալսարանի պրոֆեսոր, Իտալիայի հայկական գաղութի նշանավոր գործիչ Լեւոն Զեքիյանի հետ: Վերջինս հանդես եկավ բանախոսությամբ՝ խոսելով հայ-իտալական պատմական կապերի, իտալահայ գաղութի մասին: Նա ընդգծեց, որ փոքրաթիվ լինելու պատճառով (Իտալիայում բնակվում է մոտ 2 հազ. հայ), հայկական համայնքը ընտրական ուժ չի ներկայացնում, սակայն առոում է ակտիվ մշակութային եւ լուսավորչական կյանքով: Խոսելով հայ-իտալական կապերի մասին՝ Վենետիկի համալսարանի պրոֆեսորը հայտարարեց, որ Իտալիան այն ուղին ընթանում է, որը Հայաստանը կապում է Արեւմուտքի հետ:

Ռուսական համայնքը կնշի հայ բանաստեղծուհու հոբելյանը

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: Հոկտեմբերի 8-ին Հայաստանի ռուսական համայնքը կնշի հայ բանաստեղծուհի-Սիլվա Կապուտիկյանի 75-րդ տարեդարձը: Այդ օրը տեղի կունենա հանրապետության ռուս հասարակության ներկայացուցիչների հանդիպումը հոբելյարի հետ: Որպես հանդիսավոր արարողության կազմակերպիչ հանդես եկան «Հարմոնիա» ռուսական մշակույթի միջազգային կենտրոնը՝ ռուսական «Ռոսիա» միության աջակցությամբ: Ինչպես «Հարմոնիա» կենտրոնից հաղորդեցին, հոբելյանին հրավիրվել են մշակույթի նախարարության, ստեղծագործական միությունների ներկայացուցիչներ, ինչպես նաեւ Հայաստանի մշակույթի եւ արվեստի հայտնի գործիչներ:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ մարզական

ԵՎՐՈՊԱ-96

Այսօր Երեւանի «Հրազդան» մարզադաշտում կկայանա Հայաստան-Կիպրոս խաղը

Համլետ Մխիթարյանը լքել է հավաքականի ճամբարը

ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Կիպրոսի թե երիտասարդական եւ թե ազգային հավաքականները միայն երեկ կեսօրին ժամանեցին Երեւան: Այդ պատճառով մինչեւ 21 տարեկան ֆուտբոլիստների երիտասարդական հավաքականների Եվրոպայի առաջնության հանդիպումը նույնպես տեղի է ունենալու այսօր: Այն սկսվելու է ժամը 15-ին եւ կայանալու է Աբովյանի «Կոտայք» մարզադաշտում: Հիշեցնենք, որ այսօր ժամը 20-ին «Հրազդան» կենտրոնական մարզադաշտում Եվրոպա-96-ի առաջնության ընտրական փուլի խմբային 2-րդ մրցաշարի 2-րդ տուրում Հայաստանի հավաքականն ընդունելու է Կիպրոսի հավաքականին: Դա նորանկախ Հայաստանի ազգային թիմի առաջին պաշտոնական ելույթը կլինի սեփական հարկի տակ, որն սպասվում է խելահեղ հետաքրքրությամբ: Կիպրոսցիները Երեւան են ժամանել մոռանալով իրենց մարզագեստները: Հավանաբար Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիան օգնության ձեռք կմեկնի հյուրերին տրամադրելով մեր թիմերից որեւէ մեկի մարզագեստով, եթե իհարկե հաջորդ Կիպրոսից Երեւան չհասցվեն ազգային թիմի մարզահագուստները: Հյուրերի պատվիրակությունը հանգրվանել է «Դվին» հյուրանոցում: Երեկ երեկոյան Կիպրոսի գլխավոր հավաքականը ծանոթացավ «Հրազդան» մարզադաշտին եւ 45 րոպեանոց պարապմունք անցկացրեց այնտեղ: Մինչ այդ «Հրազդանում» մարզվեցին մեր հավաքականի ֆուտբոլիստները: Իր հերթին Կիպրոսի երիտասարդական հավաքականը մեկնեց Աբովյան ծանոթանալու «Կոտայք» մարզադաշտին եւ նույնպես պարապմունք անցկացնելու այնտեղ: Մենք էլ մեր հերթին ծանոթացանք Կիպրոսից ժամանած մարզական 7 լրագրողների եւ մեր գործընկեր մեկնաբանների հետ: Ինչպես պարզվեց Երեւանում կայանալիք Եվրոպայի առաջնության բոլոր 5 խաղերի հեռուստաուղիղ հեռարձակման իրավունքը գնած իտալական «Սպորտֆինվեստ» ընկերության ներկայացուցիչ պարոն Ջան Լուկան, կիպրոսցիները ցանկություն էին հայտնել հեռուստատեսությամբ ցուցադրել հանդիպումը: Սակայն «Եվրովիզենի» հեռուստաընկերությունը Երեւանից Օստանկինո-Արենմ-Լառնակա հեռուստապատկերը ուղարկելու համար պահանջել էր 40 հազար դոլար: Կիպրոսցիները հրաժարվել են խաղը ցուցադրելու մտքից: Երեւում է, նրանք էլ Հայաստանի նման տնտեսապես դժվարին վիճակում են: Երբ պարոն Ջան Լուկային ասացի, թե նույնը կարող է լինել նաեւ Բելգիայի, Իսպանիայի եւ Դանիայի հետ երեւանյան հանդիպումների ժամանակ, նա շատ հանգիստ եւ ժպտալով պատասխանեց. «Կիպրոսը Հայաստանի պես փոքրիկ երկիր է: Իսկ Դանիայի, Իսպանիայի եւ Բելգիայի պես երկրների համար 40 հազարը խնդիր չէ»: Այնպես որ «Սպորտֆինվեստը» միամիտ չի, լավ գիտի իր գործը, եւ այդ երեք երկրների շնորհիվ շահույթն անպայման ապահովված է: Կիպրոսցիները միայն հույսը կապել են ռադիոռեպորտաժի հետ: Ընդ որում Երեւան են ժամանել տարբեր ընկերությունների 2 մեկնաբաններ, որոնցից մեկը հաղորդումը տալու է հեռախոսով ինչպես որ մենք արեցինք Բելգիայից, իսկ մյուսը ռադիոկայանով: Վերջինս հետ Հայաստանի հեռուստառադիոընկերությունը համաձայնության է եկել եւ երեւանյան հաղորդումն ապահովել անվճար պայմանով, որ նույնը լինի նաեւ նոյեմբերի 16-ին Կիպրոսում կայանալիք հանդիպման ժամանակ:

Մարզասերներին տեղեկացնենք, որ Հայաստան-Կիպրոս ազգային հավաքականների հանդիպումը սպասարկելու է մրցավարների լեհական բրիգադը: Իսկ երիտասարդական հավաքականներինը՝ ֆինները:

Անդրադառնալով Հայաստանի հավաքականի նախապատրաստությանը, նշենք, որ նախօրեին մեր ֆուտբոլիստները, որոնք նույնպես հանգրվանել էին «Դվին» հյուրանոցում, դիտել են Եվրոպայի առաջնության առաջին տուրի Կիպրոս-Իսպանիա հանդիպման (1-2) տեսագրությունը: Ինչպես վկայում է հավաքականի փորձառու խաղացող Աշոտ Խաչատրյանը, Կիպրոսի հավաքականն իր կարողություններով կարելի է համեմատել Մալթայի թիմի հետ: Սպասվում է անզիջում մրցակցություն, բայց մեր ֆուտբոլիստներն ամեն ինչ պետք է անեն հաղթանակ տանելու համար: Ցավոք, անսպասելիորեն հավաքականի ճամբարից հեռացել է Համլետ Մխիթարյանը («Արարատ»): Պատճառները դեռ հայտնի չեն: Ինչ ուզում է լինի, հավաքականի շահերը պետք է բարձր լինեն անձնականից: Մեր լեգեոներներից Երեւան է ժամանել նաեւ Երվանդ Կրբաշյանը («Զենիթ», Սանկտ Պետերբուրգ): Անցած գիշեր Բուլղարիայից պետք է ժամաներ Արմեն Ադամյանը: Ոչ մի տեղեկություն չկա միայն Վարդան Ղազարյանի մասին (ՀՄԸՄ, Բեյրութ):

Եվրոպայի առաջնության ընտրական փուլի խմբային 2-րդ մրցաշարի առաջին տուրի արդյունքները, աղյուսակը եւ մնացած հանդիպումների խաղացանկը:

1-ին տուր

Բելգիա-Հայաստան	2-0
Կիպրոս-Իսպանիա	1-2
Մակեդոնիա-Դանիա	1-1

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ
1. Բելգիա	3	1	1	0	0	2-0
2. Իսպանիա	3	1	1	0	0	2-1
3. Դանիա	1	1	0	1	0	1-1
4. Մակեդոնիա	1	1	0	1	0	1-1
5. Կիպրոս	0	1	0	0	1	1-2
6. Հայաստան	0	1	0	0	1	0-2

08.10.94	Հայաստան-Կիպրոս
12.10.94	Դանիա-Բելգիա
12.10.94	Մակեդոնիա-Իսպանիա
16.11.94	Բելգիա-Մակեդոնիա
16.11.94	Իսպանիա-Դանիա
16.11.94	Կիպրոս-Հայաստան
17.12.94	Բելգիա-Իսպանիա
17.12.94	Մակեդոնիա-Կիպրոս
25.03.95	Հայաստան-Մակեդոնիա
29.03.95	Իսպանիա-Բելգիա
29.03.95	Կիպրոս-Դանիա
26.04.95	Հայաստան-Իսպանիա
26.04.95	Բելգիա-Կիպրոս
26.05.95	Դանիա-Մակեդոնիա
07.06.95	Դանիա-Կիպրոս
07.06.95	Իսպանիա-Հայաստան
16.08.95	Հայաստան-Դանիա
06.09.95	Բելգիա-Դանիա
06.09.95	Իսպանիա-Կիպրոս
06.09.95	Մակեդոնիա-Հայաստան
07.10.95	Հայաստան-Բելգիա
11.10.95	Դանիա-Իսպանիա
11.10.95	Կիպրոս-Մակեդոնիա
15.11.95	Իսպանիա-Մակեդոնիա
15.11.95	Կիպրոս-Բելգիա
15.11.95	Դանիա-Հայաստան

Կիպրոսի հավաքականը Երեւան է ժամանել հետեւյալ կազմով:

	Ակումբ	Ծն. թիվ	Խ	Գ
	Դարպասապահներ			
Մ. Քրիստոֆի	«Ապոլոն»	1969	11	-
Ն. Պանայոտու	«Անորթոսիս»	1970	3	-
	Պաշտպաններ			
Յ. Կալոտեու	«Օմոնիա»	1966	17	-
Պ. Պիտսաս	«Ապոլոն»	1966	46	6
Գ. Իոանու	«Ապոլոն»	1968	19	2
Կ. Կոնստանտինու	«Օմոնիա»	1968	27	-
Մ. Խարալամբուս	«Ապոլոն»	1969	19	-
Ե. Խրիստոֆի	«Օմոնիա»	1961	26	1
	Կիսապաշտպաններ			
Զ. Սավիդես	«Օմոնիա»	1961	39	3
Կ. Ֆասուլիոտիս	«Ապոել»	1970	2	-
Կ. Մալեկոս	«Օմոնիա»	1971	3	-
Լ. Ստեֆանի	ԱԷԿ	1969	2	-
	Հարձակվողներ			
Ա. [illegible]աչիս	«Պարալիմնի»	1968	3	-
Մ. Գոգիչ	«Անորթոսիս»	1963	1	-
Ա. Սոտիրիու	«Ապոել»	1968	25	7
Պ. Քսիուրուպաս	«Օմոնիա»	1968	19	2

ՖՈՒՏԲՈԼ

Կիպրոսի ֆուտբոլն այլեւս 2-րդ կարգի չէ

ԳՐԻԳՈՐ ԱՄԻՐՋԱՆՅԱՆ
Վալանս, Ֆրանսիա

Կիպրոսի ֆուտբոլն ուժեղացել է: Օրինակ, նրա թիմերը մոտ անցյալում եվրոպական մրցաշարերից հաճախ դուրս էին մնում հենց առաջին խաղերից, շատ անգամ 0-9, 0-10 հաշիվներով ամոթալի պարտություններ կրելով: Ժամանակին Երեւանի «Արարատը» նույնպես 9-0 հաշվով հաղթել է Կիպրոսի «Անորթոսիսին»: Ընդ որում 5 գոլի հեղինակ է դարձել Հայաստանի ներկայիս հավաքականի մարզիչ Էդուարդ Մարգարովը: Երբ ՈՒԵՖԱ-ն վիճակահանություններ էր անցկացնում եւ եվրոպական այլ երկրների թիմերին բաժին էին ընկնում կիպրական թիմերը, ապա առաջինները նախապատրաստություն էին տեսնում հաջորդ փուլի հանդիպումներին հավելով, որ կիպրական արգելքը հաղթահարված է: Բայց ժամանակները փոխվել են: Արդեն 4-5 տարի է, որ կարծիքը փոխվել է, քանի որ կիպրական ֆուտբոլը մեծ առաջխաղացում է արել: Այսպես, Եվրոպայի ակումբային թիմերի մրցաշարերում «Անորթոսիսը» եւ Լիմասոլի «Ապոլոնը» շահել էին նախնական փուլի առաջին խաղերը: Ավելին, երկրորդ հանդիպումների ժամանակ կիպրական այս երկու թիմերը մոտ էին հաղթելու համապատասխանաբար Իսպանիայի Բիլբաո քաղաքի «Աթլետիկոյին» եւ Շվեյցարիայի «Սիոնին»: «Անորթոսիսը» Կիպրոսում 2-0 հաշվով հաղթել էր Բիլբաոյի «Աթլետիկոյին»: Երկրորդ խաղում Բիլբաոյում «Անորթոսիսը» Եվրոպայի գավաթի խաղարկությունից փաստորեն դուրս մնաց միայն 88-րդ րոպեին: Լիմասոլի «Ապոլոնը» Կիպրոսում պարտվել էր 1-3 հաշվով Շվեյցարիայի վերոհիշյալ թիմին: Բայց Շվեյցարիայում, իր պատասխան խաղում «Ապոլոնը» հաղթում էր 3-0 հաշվով շնորհիվ հարձակվող իր երեք խաղացողների (Կրիմարեսկի, Սոտիրիու, Քսիուրուպաս): 89-րդ րոպեին շվեյցարացիները կարողացան խփել փրկության գնդակը եւ նշանակվեց 30 րոպե լրացուցիչ ժամանակ, որի ընթացքում բախտը ժպտաց դաշտի տերերին: Երկու դեպքերում էլ կիպրացիները պարտվեցին վերջին րոպեներին, ինչը կարելի է կապել բախտի հետ: Բայց մի բան արդեն պարզ է, կիպրական ֆուտբոլն անցյալի նման այլեւս 2-րդ կարգին չի դասվում:

Երիտասարդականները սկսեցին 2-րդ տուրը

Մինչեւ 21 տարեկան ֆուտբոլիստների Եվրոպայի առաջնության մասնակիցներն սկսեցին ընտրական փուլի խմբային մրցաշարի 2-րդ տուրը: Տալլինում Իսլանդիայի հավաքականը 4-1 հաշվով հաղթեց Էստոնիայի թիմին: Ընդհանրապես իսլանդական թիմերն անկախ այն բանից, թե ինչ մակարդակով են հանդես գալիս, տոն են տալիս համաշխարհային ֆուտբոլում: Դա վկայում է հերթական ռեյտինգ-ցուցակը, որը հրապարակել է ֆուտբոլի պատմության եւ վիճակագրության միջազգային ֆեդերացիան: Սեպտեմբերի 30-ի տվյալներով ակումբային 100 թիմերի ցուցակը գլխավորում է «Միլանը»: Ֆրանսիայի «Պարի Սեն Ժերմենը», որը հաղթեց այդ երկրի նախորդ առաջնությունում, ընթանում է 5-րդ տեղում: Մոսկվայի «Սպարտակը» զբաղեցնում է 13-րդ տեղը: Տարօրինակ է, որ Մյունխենի «Բավարիայի» պես հզոր թիմը 89-րդ տեղում է: Ուժեղագույնների թվում է նաեւ Կիեւի «Դինամոն», որը, սակայն զբաղեցնում է 91-րդ տեղը: Ֆրանսիական ֆուտբոլի հզորությունն այստեղ էլ է արտահայտվում: Այս երկրի 10-ը թիմեր ընդգրկված են 100 ուժեղագույնների ցուցակում:

ՀՀ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆ

Երկու շախմատիստներ լրացրեցին միջազգային վարպետի նորման

Շախմատի Հայաստանի Հանրապետության տղամարդկանց բարձրագույն խմբի առաջնության ավարտին մնացել է ընդամենը մեկ տուր: Նախավերջին տուրում միջազգային գրոսմայստեր Աշոտ Անաստասյանը հաղթելով արժավիրցի Լեոնիկ Մանուկյանին, 10 հնարավորից վաստակեց 7.5 միավոր եւ շարունակում է միանձնյա գլխավորել աղյուսակը: Պատանի Վիգեն Միրումյանը 9-րդ տուրում կրած առաջին անհաջողությունից հետո մարտականորեն էր տրամադրված եւ անշուշտ կարեւոր հաղթանակ տարավ Հայաստանի բազմակի չեմպիոն, միջազգային վարպետ Էդուարդ Մնացականյանի նկատմամբ: Միրումյանը 7 միավորով ընթանում է 2-րդ տեղում: Շատ կարեւոր հաղթանակ տարավ նաեւ երիտասարդ Արսեն Եղիազարյանը, որը առավելության հասավ գրոսմայստեր Արշակ Պետրոսյանի նկատմամբ: Եղիազարյանը 6.5 միավորով 3-րդ տեղում է: Միանգամից 2 շախմատիստներ՝ Միրումյանն ու Եղիազարյանը լրացրին միջազգային վարպետի նորման:

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ

92 տարեկան տատիկը ջրացատկորդ

Ամերիկացի Վիոլա Կրահանը դեռեւս 1924 թվականին դարձել է Ֆլորիդա նահանգի ջրացատկի բրոնզե

մեդալակիր: 60 տարի է անցել: Վիոլան հիմա 92 տարեկան է, եւ դեռ շարունակում է ցատկել: Նա շատ է սիրում իր մարզաձեւը եւ անվերջ, կարելի է ասել հավերժ, ջուրն է նետվում: Վերջերս նույն Ֆլորիդա նահանգի առաջնությունում Վիոլա Կրահանը մասնակցեց 50-ից բարձր տարիք ունեցողների ջրացատկի մրցաշարին: Ցավոք, այս անգամ նա մեդալակիր չդարձավ, բայց կարեւորը մասնակցելն է, ինչպես ասում էր ժամանակակից օլիմպիական շարժման հիմնադիր Պիեռ դը Կուբերտենը: Վիոլա Կրահանը նեղված այն բանից, որ մրցանակակիր չի դարձել, հանդիսականներին խոստացավ գալ տարի նույն մրցումներին ներկայանալ ավելի ուժեղ ու մարզված: Տատիկը խոստանում է 93 տարեկանում մեդալակիր դառնալ:

Գ. Ա.

digitised by A.R.A.R.@

·ԱՌԱԳԱՍՏ·

ՄՅԱՑ ԴՊՐՈՑ

"ԱՌԱԳԱՍՏ"
մասնավոր դպրոցն ու
ՊԵՏՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ

- կենսաբանության
- քիմիայի
- ֆիզիկայի ֆակուլտետները

մայրաքաղաքի դպրոցական-ներին հրավիրում են

ՄՐՑՈՒՅԹԻ

հետևյալ առարկաներից.

- 1. մաթեմատիկա (5-9 դ.դ.)
- 2. ֆիզիկա (7-8 դ.դ.)
- 3. քիմիա (8դ.)
- 4. կենսաբանություն (6-8 դ.դ.)

Հաղթողները պարգևատրվելու են հուշանվերներով: Լավագույն արդյունքներ ցուցաբերած աշակերտները ցանկության դեպքում կընդգրկվեն "Առագաստ" դպրոցի խմբակներում, որտեղ պետհամալսարանի և "Առագաստ"-ի հմուտ մասնագետների օգնությամբ կխորացնեն իրենց գիտելիքները:

Մրցույթին մասնակցել ցանկացողները մինչև հոկտեմբերի 10-ը պետք է գրանցվեն պետհամալսարանի կենսաբանության ֆակուլտետի դեկանատում (Չարենցի 8), կամ "Առագաստ" դպրոցում

(Կոմիտասի 24 ,
հեռ. 222511 , 222513)

ՄՐՑՈՒՅԹԸ ՆՎԻՐՎՈՒՄ Է ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ 75 ամյակին

Ո Ւ Շ Ա Դ Ր Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

Հայաստան-Հնդկաստան ընկերությունը եւ Եանս Ինտերնեյշնլ ՍՊԸ-ն սիրով կը հրավիրեն ձեզ Ազդարար-200 ամյակի հանդիսությունների հերթական միջոցառմանը, որը տեղի կունենայ Արամ Խաչատուրյան տուն թանգարանում 16/10/1994 թ. ժամը 14:00-ին: Միջոցառմանը ելույթ կունենայ «Գանձեր» հնագույն երաժշտության անսամբլը: Մուտքն ազատ է

«ԵՎԱ»
ուսումնական կենտրոնը հրավիրում է Ձեզ

Սովորելու 1-3-ամսյա դասընթացներում հետեւյալ մասնագիտությունների գծով.

- օպերատորական գործ, ծրագրային փաթեթների եւ ծրագրավորման լեզուների ուսուցում IBM PC համակարգիչների վրա
- անգլերեն լեզու սկսնակների համար Communicative course in English, Learning American English, The Cambridge English course (2 գիրքով), ամերիկյան ուսումնական հաստատություններ ընդունվողների համար TOEFL
- բանկային գործ
- հաշվապահություն եւ համակարգիչների կիրառումը հաշվապահության մեջ
- կոսմետիկա եւ էպիլյացիա
- մերսում (մասաժ)

Դասընթացները ավարտողներին տրվում են վկայականներ (սերտիֆիկատ) հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն լեզուներով: Մենք երաշխավորում ենք ոչ միայն ուսուցման բարձր մակարդակ, այլև հարմարավետ դասասենյակներ քաղաքի կենտրոնում: Ընդունում ենք ամեն օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից, ժամը 11-ից 16-ը:

Հալաբյան Սարյան 4
(Սարյանի տուն-թանգարանի դիմաց)
Հեռախոս 58-21-22

ԼԵՎՈՆ
ЛЕВОН
LEVON

«Լեւոն» ֆիրման հրավիրում է ուղիղ չարտերային չվերթների

Երեւան-Պրահա-Երեւան

երթուղով, որը կկայանա հոկտեմբերի 27-ին:
Կազմակերպվում է նաեւ 4-օրյա հանգիստ Պրահայի լավագույն հյուրանոցներում:

*Ձեռնարկատերերը մասնակցության համար կընձեռվեն լայն հնարավորություններ Չեխիայի հեղինակավոր ֆիրմաների հետ փոխշահավետ պայմանագրեր կնքելու համար: Ուղեւորության ընթացքում թարգմանիչը կմնա Պրահայում: Մանրամասն տեղեկությունների համար դիմել.
Կիեւյան փ. ն. 1 (կամրջի սկզբում):
Հեռ.՝ 27-27-85, 27-15-80*

SARTARABAD Co. LTD

«ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏ» ՍՊԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ Է

ՈՒՂԻՂ ՉՎԵՐԹ ... ՃԱՄՓՈՐԴՈՒԹՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ-ԲԵՅՐՈՒԹ

*7 օրով, 3 աստղանի հյուրանոց, սնունդ, օրական 2 ...
14 օրով առանց հյուրանոցի*

ԵՐԵՎԱՆ-ԿՐԱՍՆՈԴԱՐ-ՔՈՒՎԵՅԹ

7 օրով, անվճար 30 կգ ուղեբեռի փոխադրում, իսկ ավելին՝ վճարումով: Մուտքի վիզաների և փաստաթղթերի ձևակերպումը Մոսկվայում:

Տեղեկությունների համար զանգահարել 580632 հեռախոսով

ՄԻ՛ ԴԱՐՁԵՔ ՌԵԺԻՄԻ ԳԵՐԻՆ
ԿԵՐԱԿՐԵ՛Ք ՀԱՃԱԽ

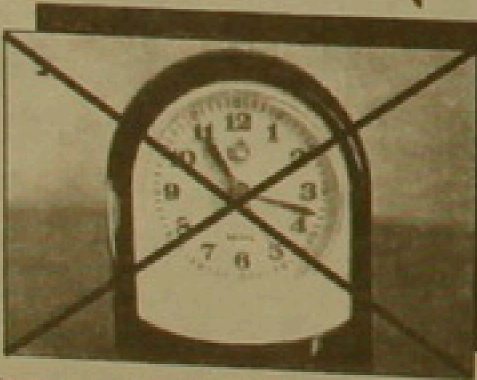

Կրծքով հաջողությամբ կերակրելու համար հետեւեք երեխայի պահանջներին, ո՛չ թե ժամացույցին: Թույլ տվեք փոքրիկին սնվել, երբ նա սոված է, եւ՛ օրվա ընթացքում եւ թե գիշերը:
Կերակրե՛ք հաճախ: Հաճախակի կերակրելը կբացացնի կաթի հանակը: Այն կավելանա երեխայի պահանջին համապատասխան:

Հետեւե՛ք ցուցումներին՝ կհասնեք հաջողության

Հիվանդանոցում երեխային միշտ ձեր սենյակում պահեք: Այսպիսով կարող եք հաճախ կերակրել թե ցերեկը եւ թե գիշերը:

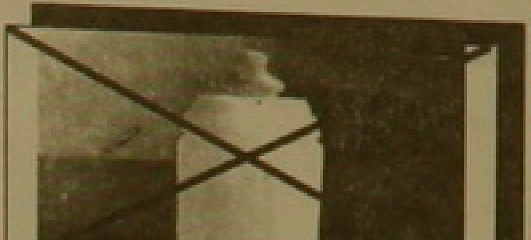

Ո՛չ կաթ, ո՛չ ջուր, ո՛չ թեյ, ո՛չ հյութ: Ոչինչ հարկավոր չէ, բացի մայրական կաթից առաջին 4-ից 6 ամսում:

Կերակրեք միա՛յն ու միայն կրծքով 4-ից 6 ամիս:

Մայրական կաթ: Սա միակ սնունդն է, որն անհրաժեշտ է երեխային կյանքի առաջին 4-ից 6 ամսում: Այն փոքրիկին կպաշտպանի վարակիչներից:

Մի՛ մտահոգվեք կաթի հանակի ու որակի համար:

Մի մտահոգվեք, որ աղքատիկ սնունդը կվնասի ձեր կաթնարտադրությանը: Նույնիսկ քիչ սնվելով դուք երեխային կպահովեք բավարար սննդարար կաթով:

Կրծքով կերակրելու նոր ցուցումների գրքույկը ձեռք բերելու համար դիմեք ձեր շրջանի պոլիկլինիկա

A STYLE 58.18.41

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երևան-23 Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Պատվ. 69149. Պատվեր 1863 Տպաքանակը 5000 Ստորագրված է տպագրության 7. 10. 1994 Գինը 10 դրամ

digitised by A.R.A.R.@